

UROLOGI

**Det du bør vite,
men aldri har turt å spørre om...**

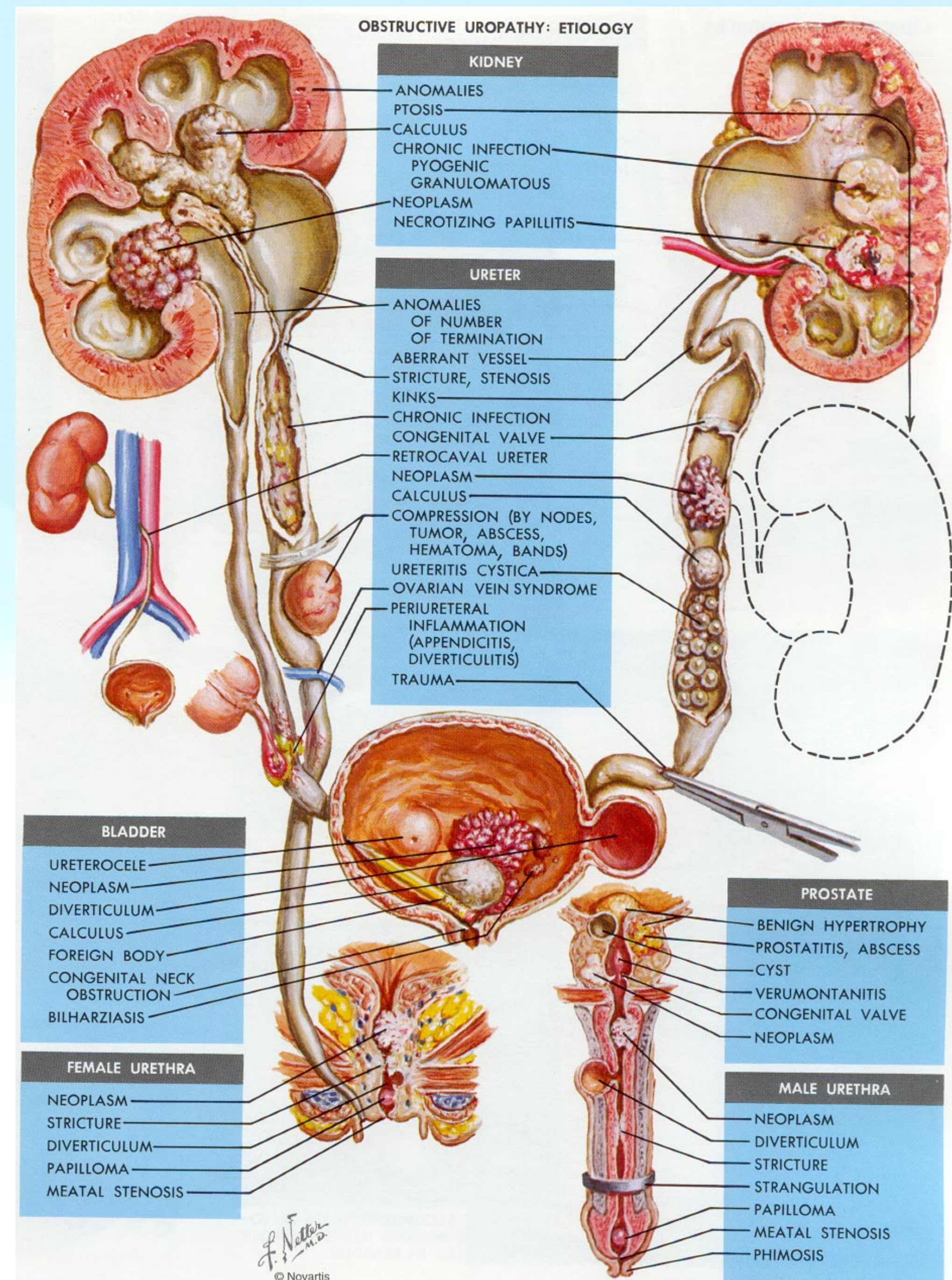
Willibrord Klein - overlege urologi SØK

Hva skal jeg snakke om?

Akutt og planlagt urologi

Hematuri
Urinveisplager
Nyrestener
Kreft
Operasjoner
Nyresvikt

Urologisk avd SØK

7 overleger

2 b-grenister

6 ass.leger i rotasjon

SØK: akutt, poliklinikk, post/
avd., operasjon

SØM: kun dagkirurgi

Hematuri

Makro eller mikrohematuri

Anamnese!

Makro: time innen 4 uker + CT 3fase (pakkeforløp)

Mikro: stiks pos. på blod (1+/2+/3+) - skal gjentas x 2-3 før henv.!

time innen 3 mnd + helst CT bestilt av FL + helst cytologi

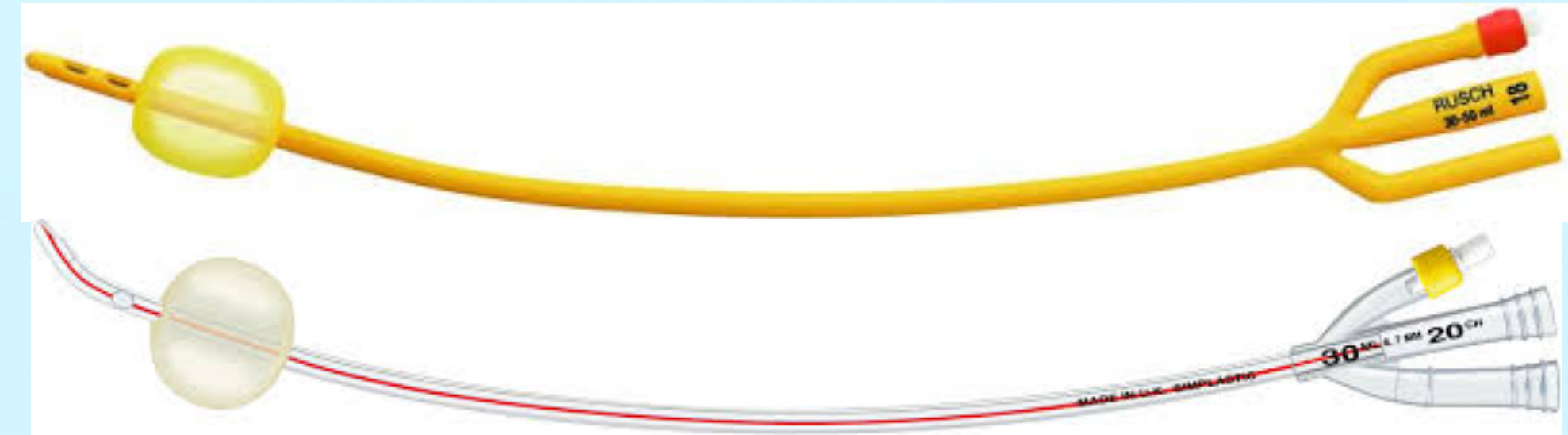
Cystoskopi (flexibel/ rigid)

Blæreskylt ved hematuri / Indikasjoner

- 3-veis KAD med CH 18-24
- ved vedvarende hematuri med koagler
- anemiserende hematuri
- hematuri med retensjon
- skylt med 3 liters saltvannsposer
- Ellik på operasjon

OBS: skyllet kan være klart selv om det foreligger blæretamponade

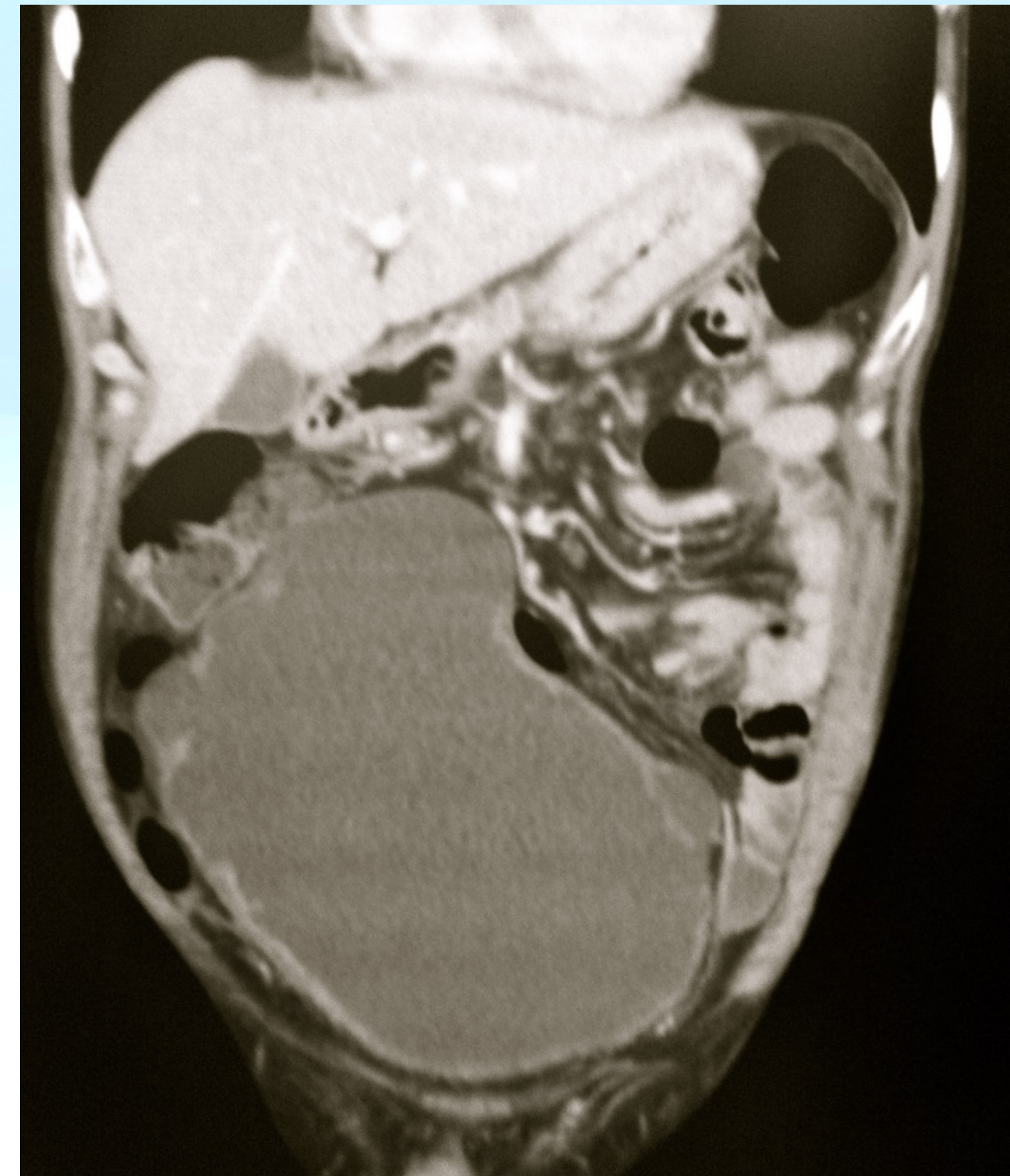

Urinretensjon

- Sykehistorie
- Få kvinner får det
- Forutgående operasjon , infeksjon, blødning, obstipasjon, kjent BPH, ca prostata, andre tumores, strikturer, neurologisk sykdom, psykogen, medikamenter
- evt kombinasjon av flere

Lave buksmerter, motorisk urolig, kaldsvetter, hypertensiv

Medikamenter

Opiater

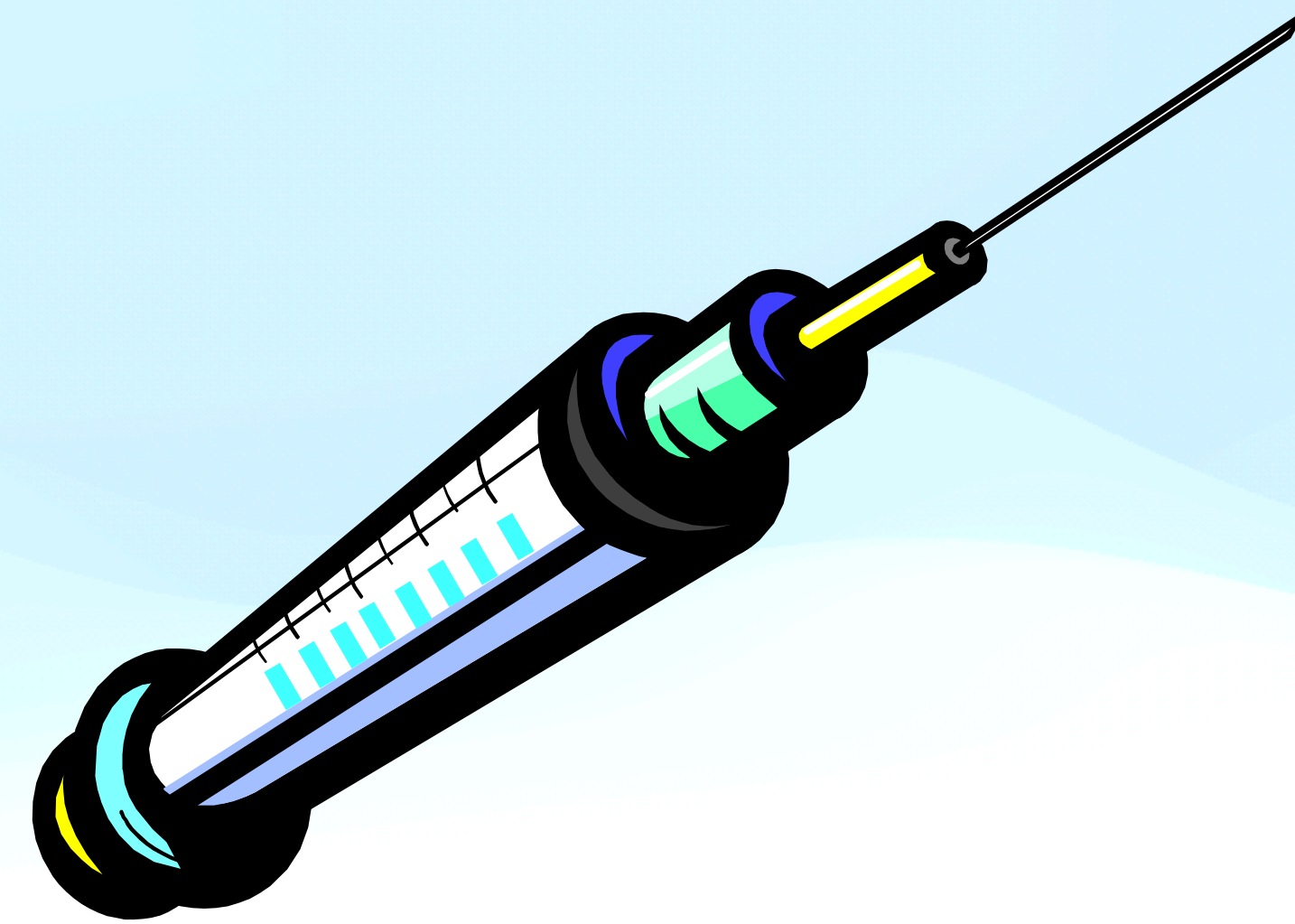
Anticholinergika

Smasmolytika

Antidepressiva

Narkotika (Ekstasy, LSD)

Alkohol

UFLAX

NORSK DEPPING

Når skal kateter legges?

Urinretensjon

UVI/ urosepsis som påvirker pas og en mistenker resturin

Vedvarende hematuri

Behov for timediurese

krevende intensivpasienter

kan legges av sykepleier

-> FOLLEYkateter kan ligge maks i 4 uker

-> SILIKONkateter opp til 3 mnd

Tiltak

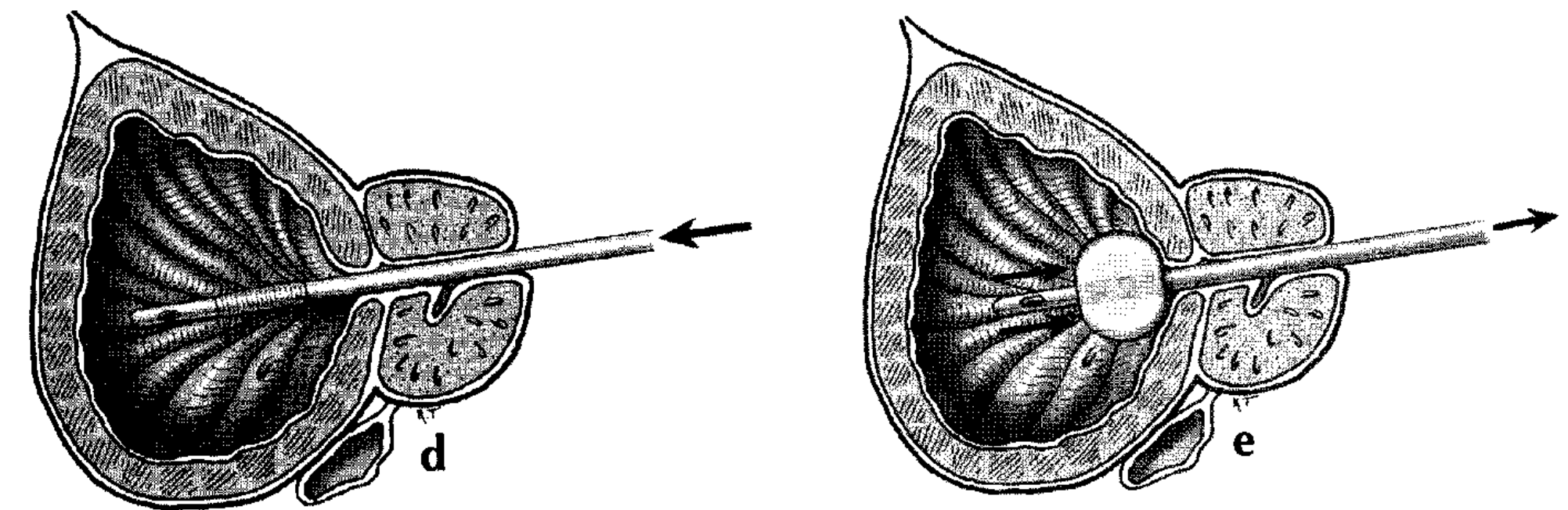
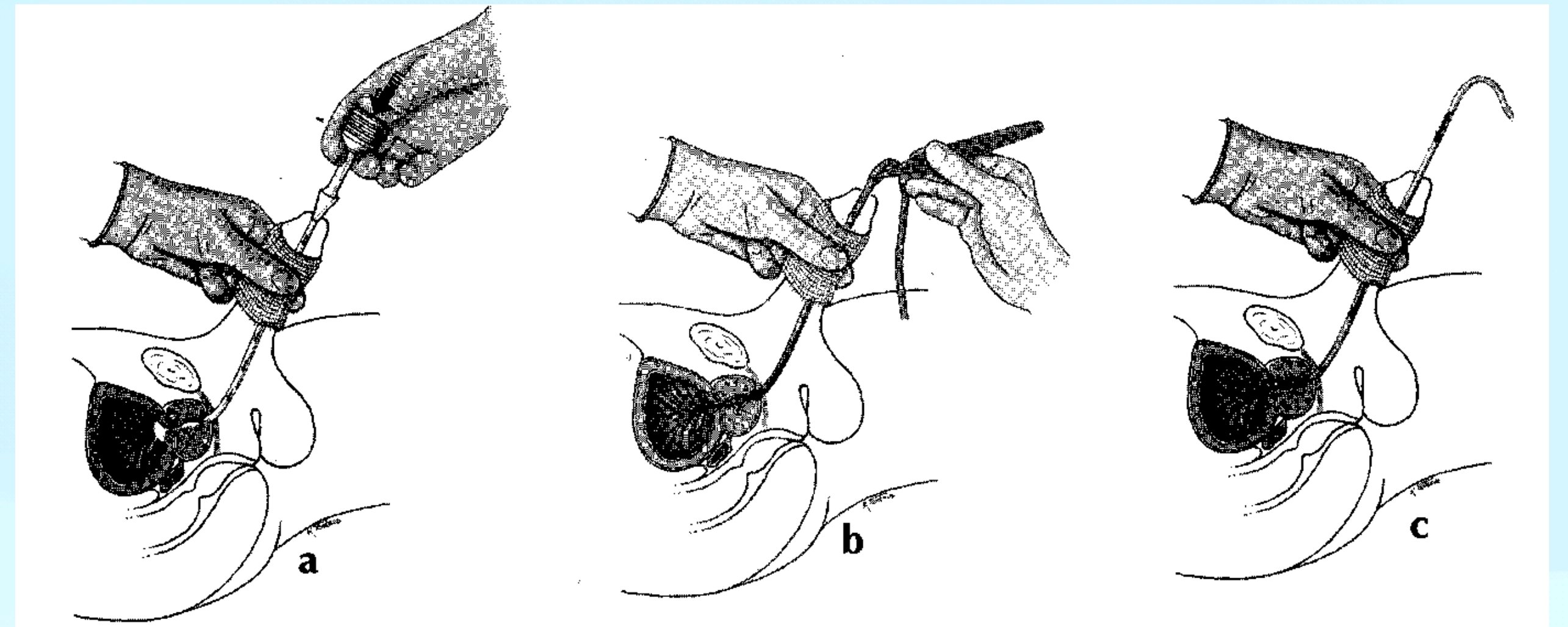
Blærescan

Dokumentér:

- hvem legger KAD
- hvor mye resturin
- tappe etappevis (500 á)
- hematuri før eller etter KAD?
- blodprøver (Kreatinin)

Men: CH 16, evt 14

Damer: CH 12

ALDRI blås opp ballongen før urinsvar!

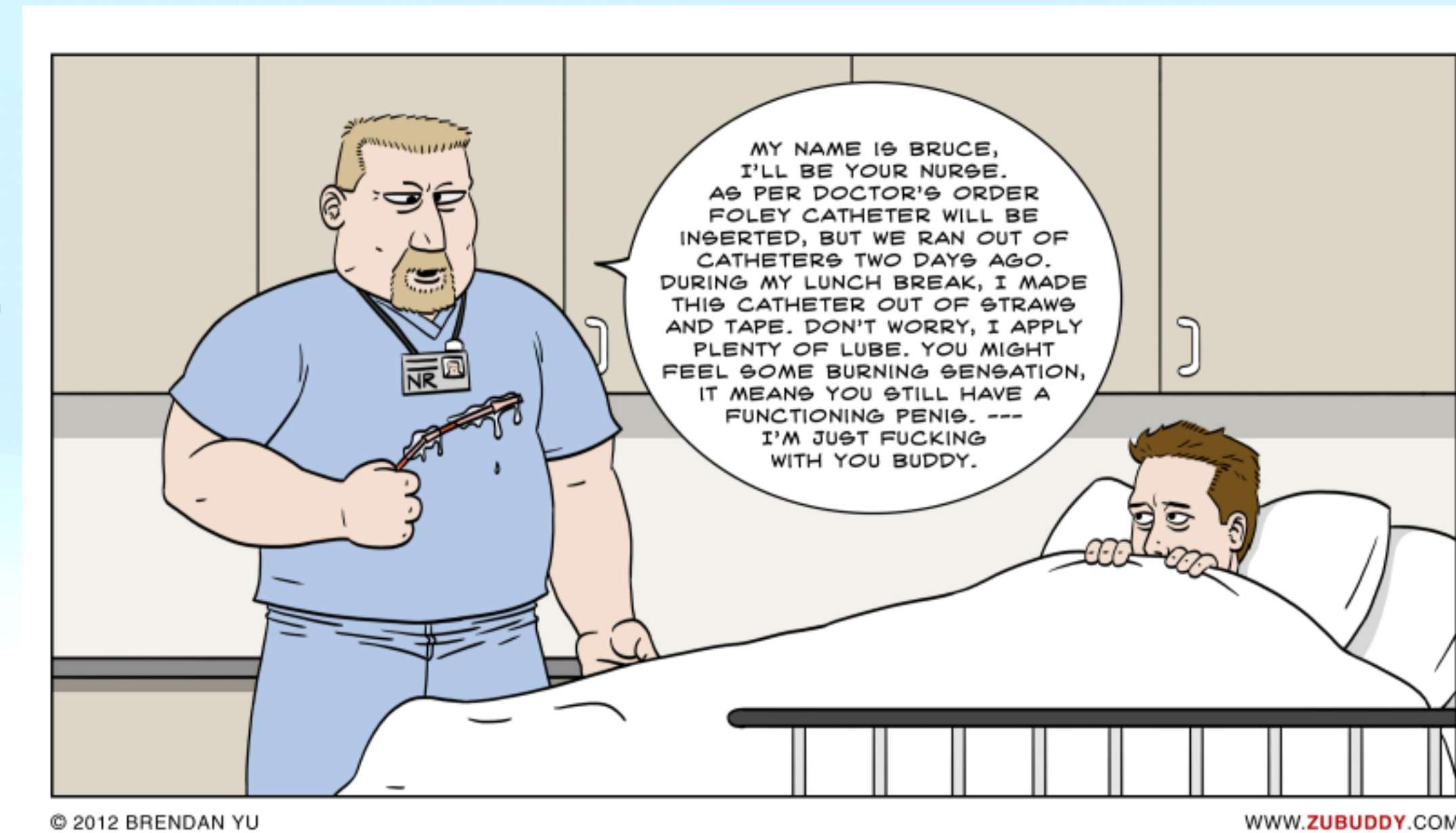
KAD - Kateter Á Demeure

Under 500 ml: engangstapping

Retensjon +500: permanent KAD i 2 uker

Retensjon +1000: perm KAD i 3-4 uker

Retensjon +1500: perm KAD i 6 uker

Prøvesep. på uro pol med restmåling, bladderscan, TRUL

Fortsatt tømningsprobl: ny KAD + medikamentell beh og /eller RIK

Operasjon først mye senere i forløpet

Posen SKAL henge under blærenivå og seriekobles om natten til stor pose

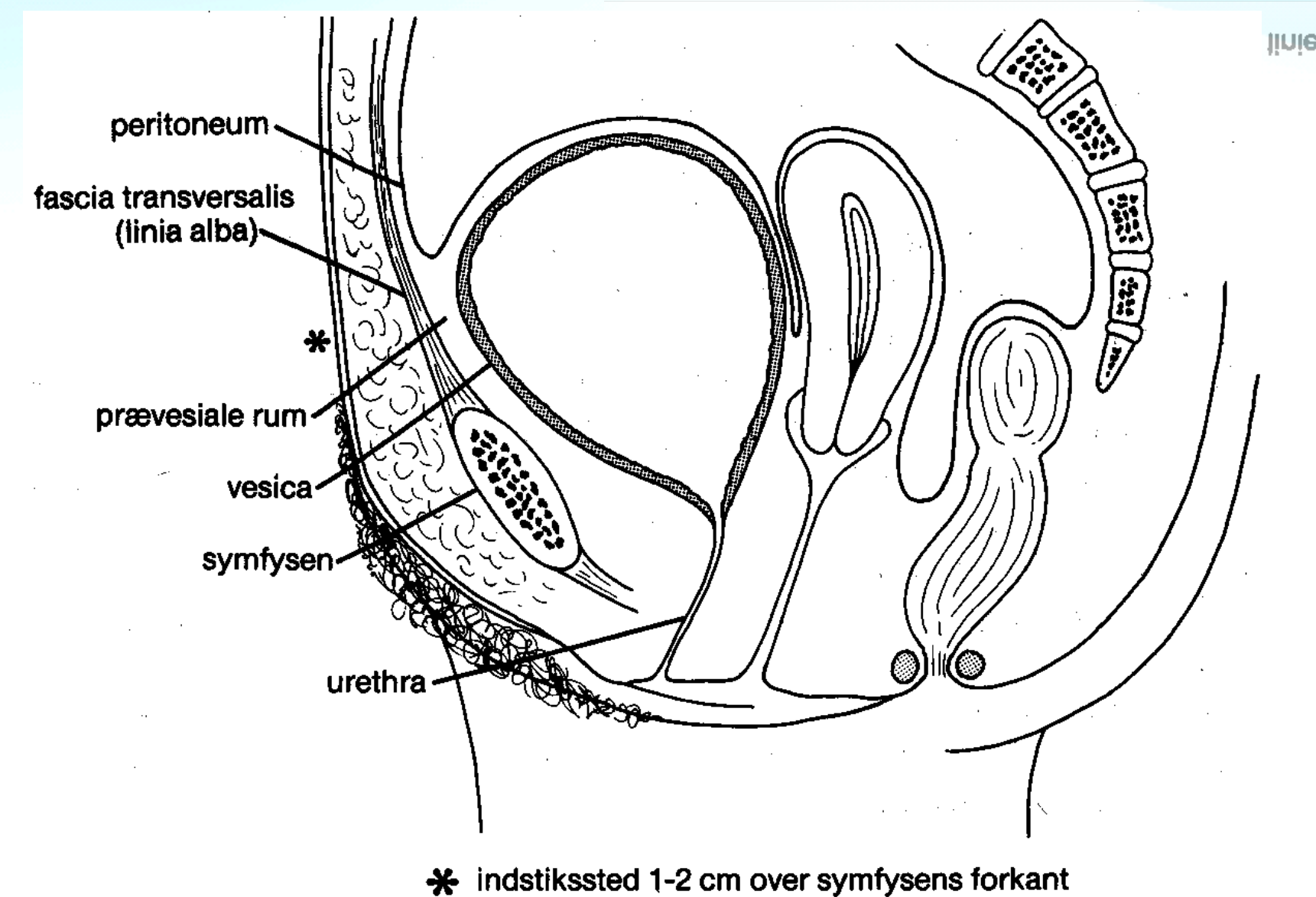
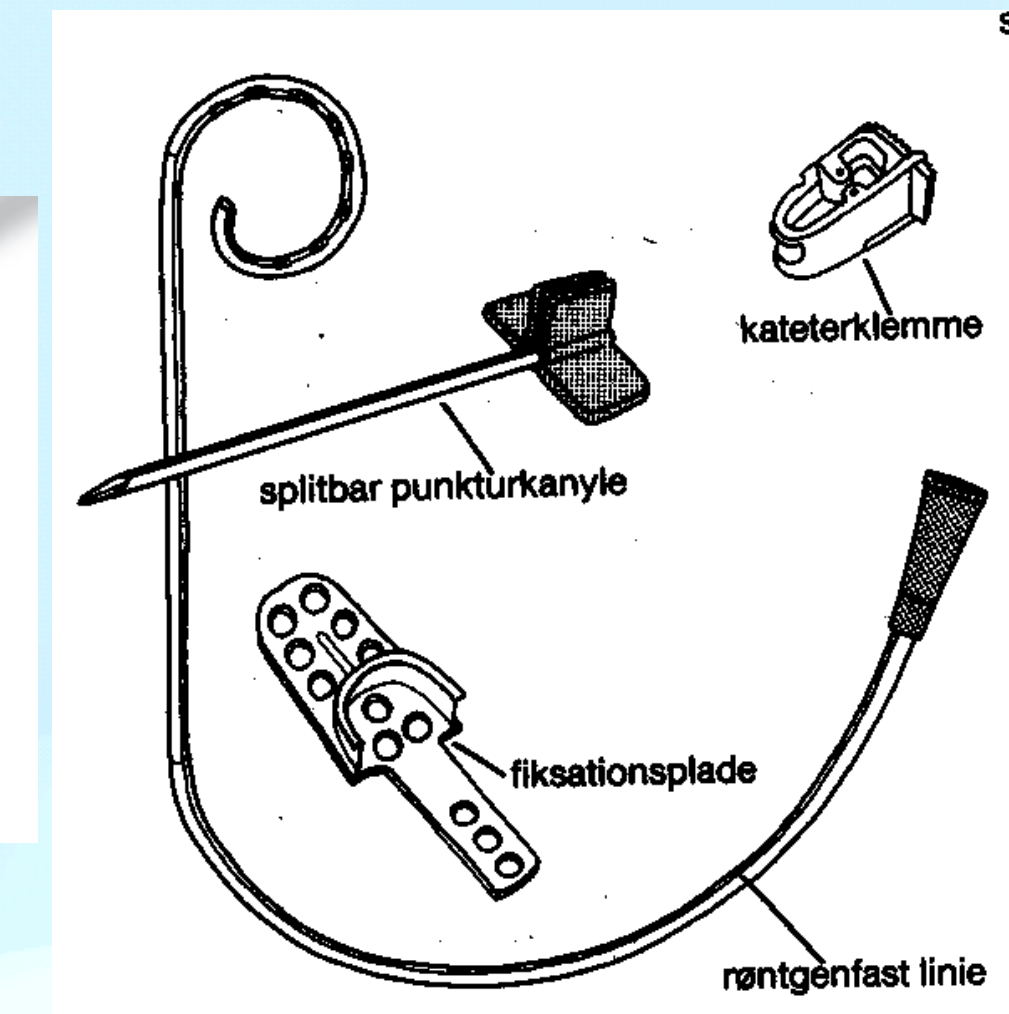
Problemer

Meatusstenose
Fimose, striktur, via falsa
stor prostata
trang blærehals

IKKE prøv mange ganger!! IKKE makt

Suprapubisk kateter neste!

**OBS: RALP opererte under 4 uker
skal ikke få KAD utenfor sykehuset**

Nefrostomi

Obstruksjon av øvre Urinveier:

Cancer

Steiner

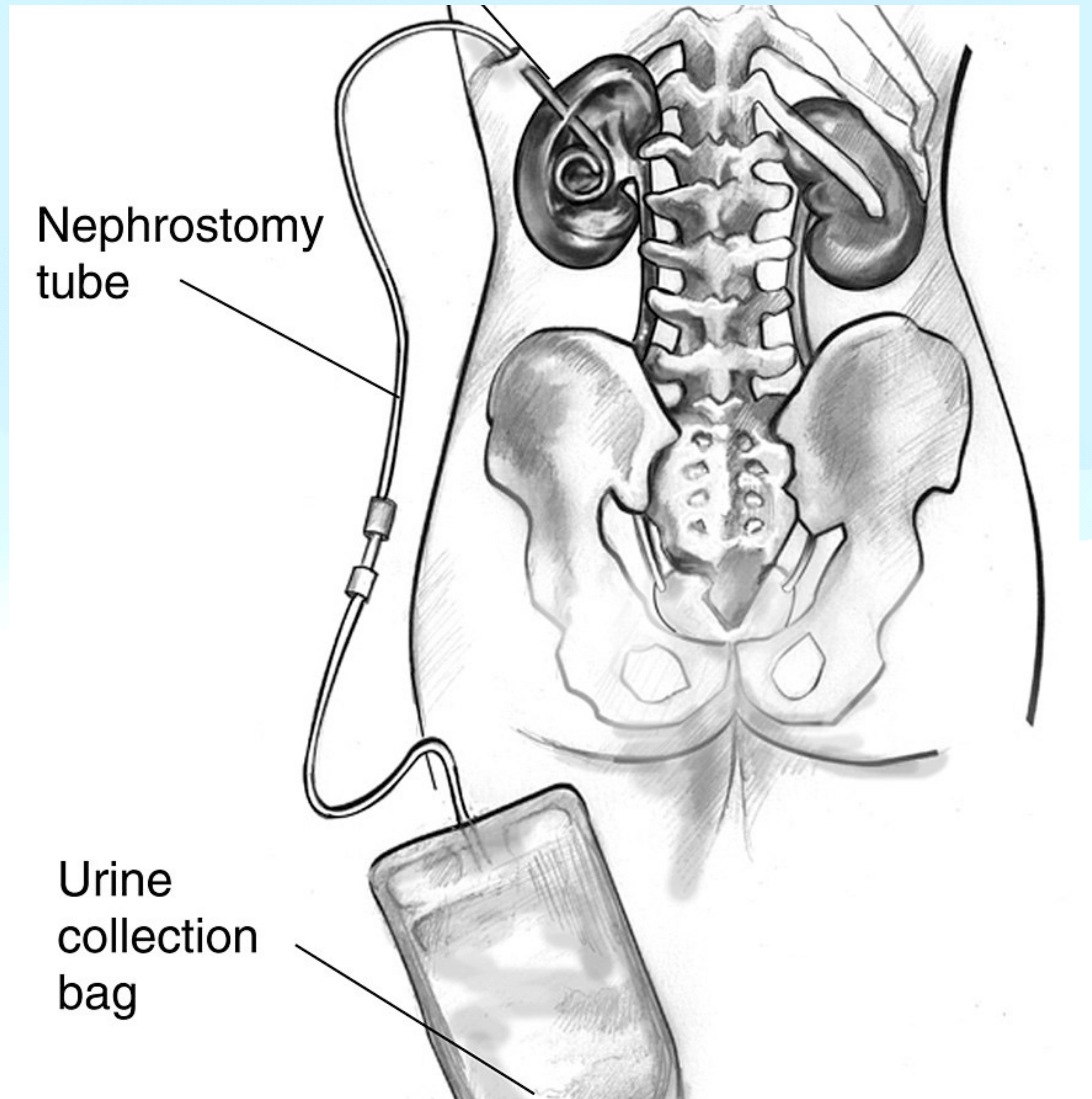
Misdannelser

Stenoser

Akutt nyresvikt

Obstruksjon av nedre urinveier:

-> Kateter !

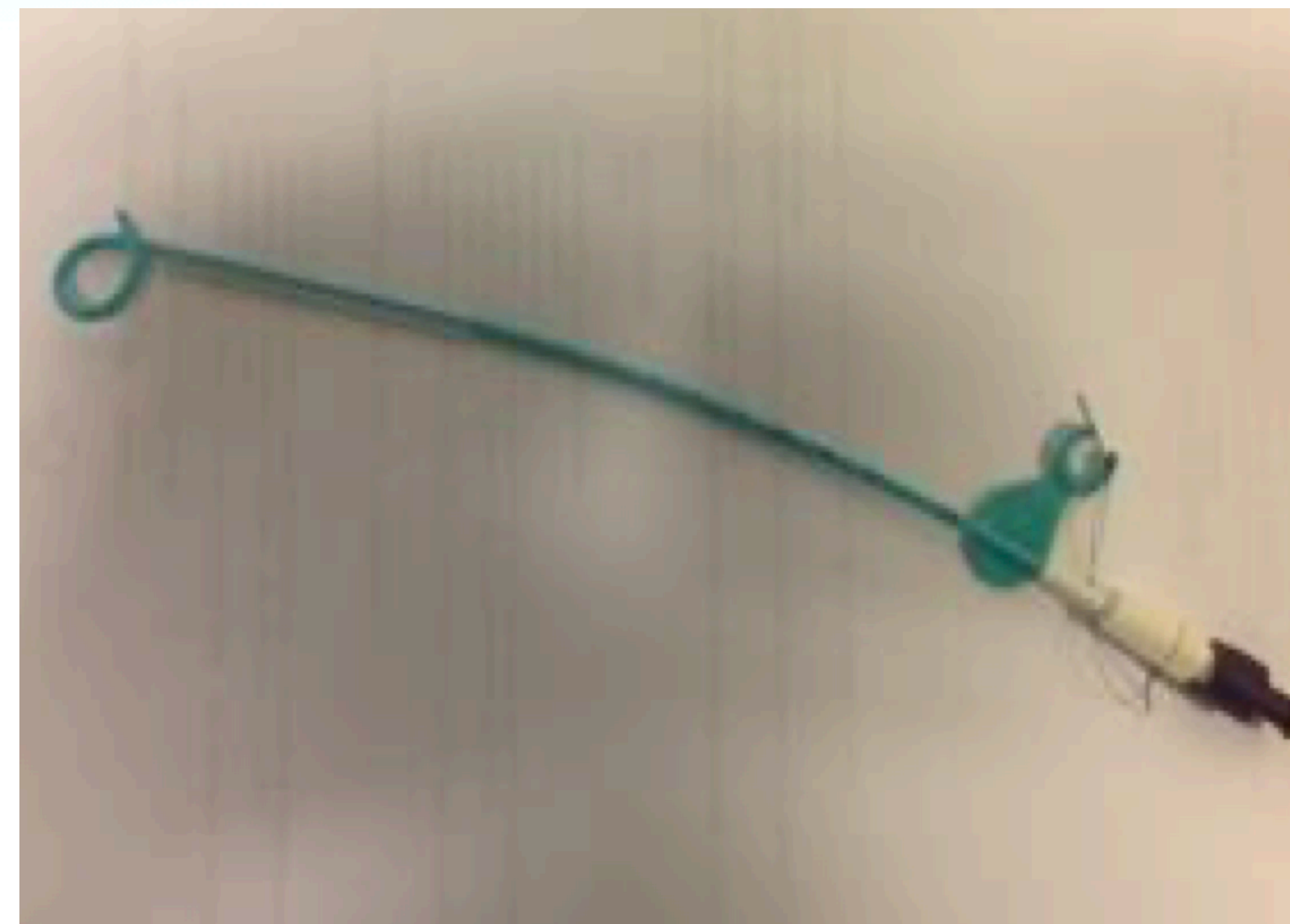

**Røntgen legger inn
UL
lokalbedøvelse +
premedikasjon
AB
OBS blodfortynnende
Pas. bør være rolig**

**Bandasjen byttes x 1 per uke
hos FL eller HSK
Posen byttes x 1 per uke
(sterilt)
Nefrostomien skiftes hver 3.
mnd av rtg.avd**

Problemer?

- tett kateter?

sjekk at ingen knekk eller låst treveiskran

skyll gjennom med 10-20 ml saltvann + trekk væsken ut

- Infeksjon rund stomien? blemmer? men klar urin?

bytt ut tett bandasje med kompresser (bytte oftere)

lokal AB - Fucidin / Lapis

- hematuri?

skyll x flere, 4-6 x per dag hvis mye, ellers x 2

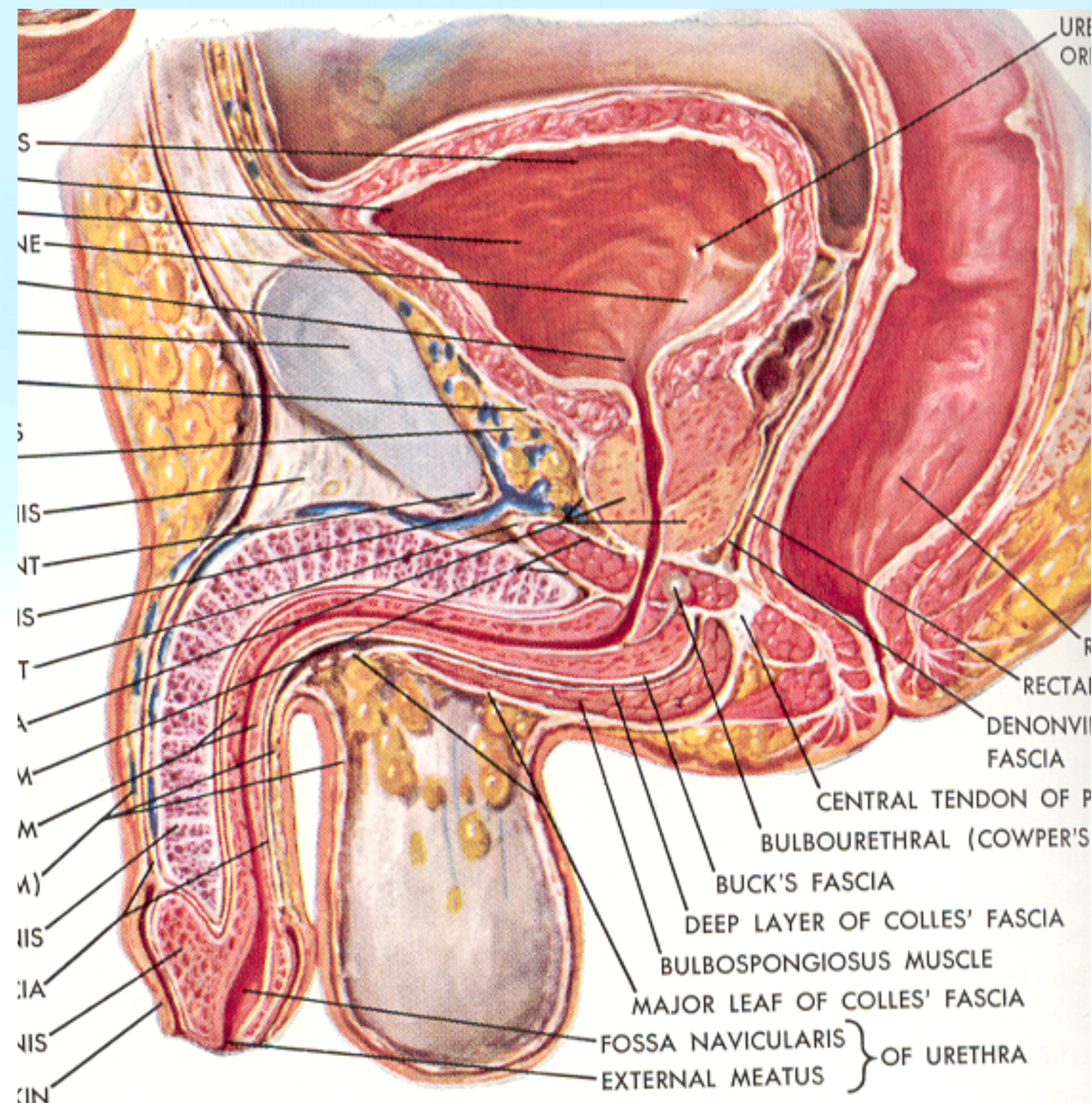
IKKE ring på kvelden - haster aldri! Best på formiddagen

BPH benign prostatahyperplasi

hyppig, lite vol, dårlig stråle
nocturi (mer enn 2 om natta)
flow,rest,TRUL, PSA, resturin?
IPSS, drikkeskjema, DRE
prostata: 30 - 300 cc stor
-Medikamentell beh. først
-opplæring i RIK
-TUR-P

Medikamenter

Tamsolusin / Omnic : 0,4 mg x 1

Duodart (prostata over 40cc): 0,5/0,4 mg x 1

Proscar/ Finastrid/ Avodart (ved fortsatt KADbruk): 5 mg x 1

Urizia: 6/0,4 mg x 1

Cialis: 5 mg x 1 (på blå kun hvis de andre ikke funker)

Urinveisinfeksjon

Dysuri, lukt, yppig, hematuri

Stix & dyrkning

Antibiotika:

Selexid, Bactrim, Trimetropin,

Furadantin, Amoksicillin

Ciproxin til nød !

Ved påvist UVI: minst 5d AB

UVI

Anamnese! årsak?

Residiverende UVI? Resturin? UL blære

Mye AB? evt blæreskyllinger

Stix/dyrkning fra kateter er ALLTID positiv!

Hiprex/ Tranebær , Vit C, drikker pas nok?

ved permanent KAD:

skylle med saltvann og/eller SubyG

ved klinisk UVI bør KAD byttes, så starte AB

Langvarig AB kan anbefales (Trimetropin eller Furadantin)

Årsak?

Ikke alltid mulig å finne årsak

Overgangsalder?

Etter samleie?

Kulde?

Diabetes? Immunsuppressiva? DD

En myte at dårlig hygiene skyldes UVI

Obs: shampoo

Drikk nok og tøm blæra regelmessig!

Annen akutt urologi

Blæretamponade

Urinretensjon

Urologiske traumer

Sten i urinleder

Avstengingspyelitt / Urosepsis

Akutt skrotum

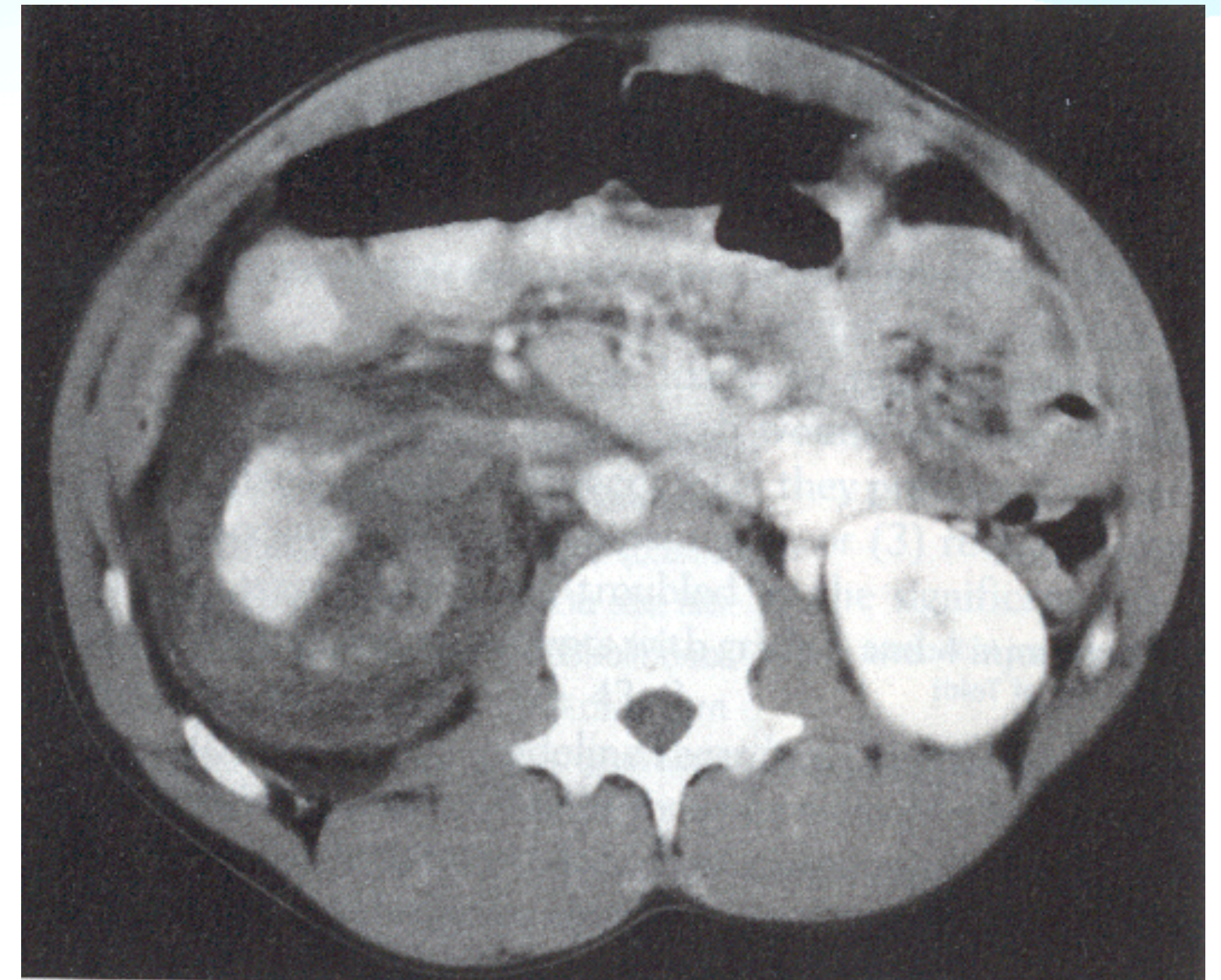
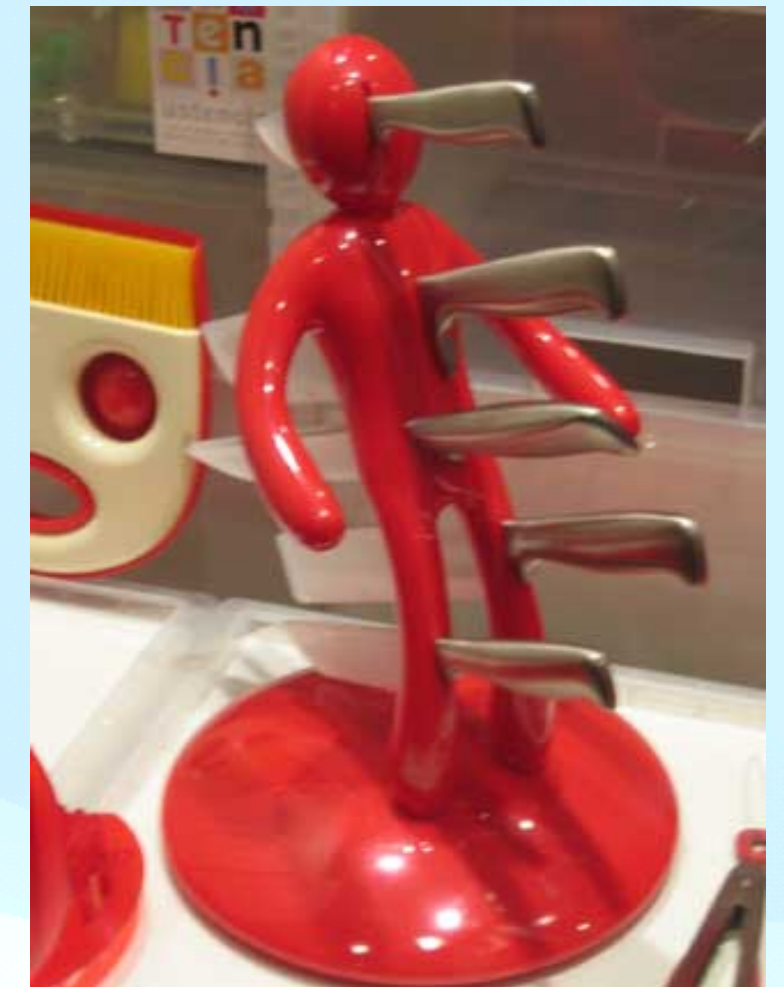
Fimose/ parafimose / priapisme

Nyreskader

90-95% som følge av stumpe traumer
under 10% penetrerende skader
hos ca 10% med abdominale skader/ traumer

Hematuri

kan gi mistanke om nyreskade

hematuriens grad korrelerer IKKE med skadens alvorlighetsgrad

kan mangle hos 5-15%

Stiks er pålitelig (97% sensitiv)

Diagnostikk

Det viktigste diagnostikum er MISTANKEN

Stumpe abdominal/ flanketraumer med:

- hematuri (makro/mikro)
- oppfyllning/ husavskrapning i flanken
- frakturer nedre ribbein/ tverrtagger
- decellerasjonstraumer (kollisjon/fall fra høyde)

Skudd og stikkskader

ALLE skal til CT 3fase/ traumeCT med iv kontrast

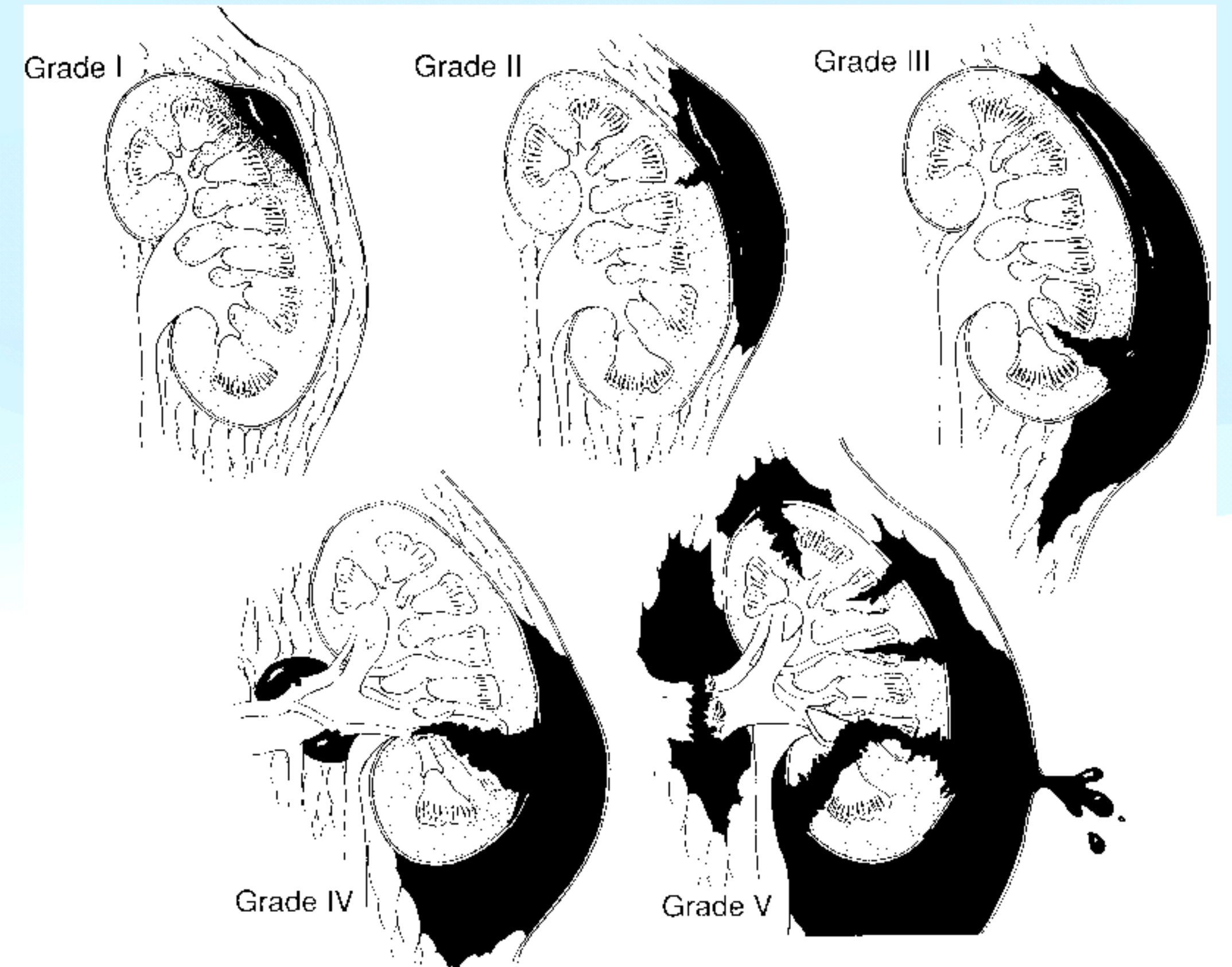

Gradering av nyreskader

Kontusjoner/ overfladiske skader: ca 85%

Dype lasesrasjoner(inkl samlesystem): ca 10%

Knust nyre/ karskade: ca 5 %

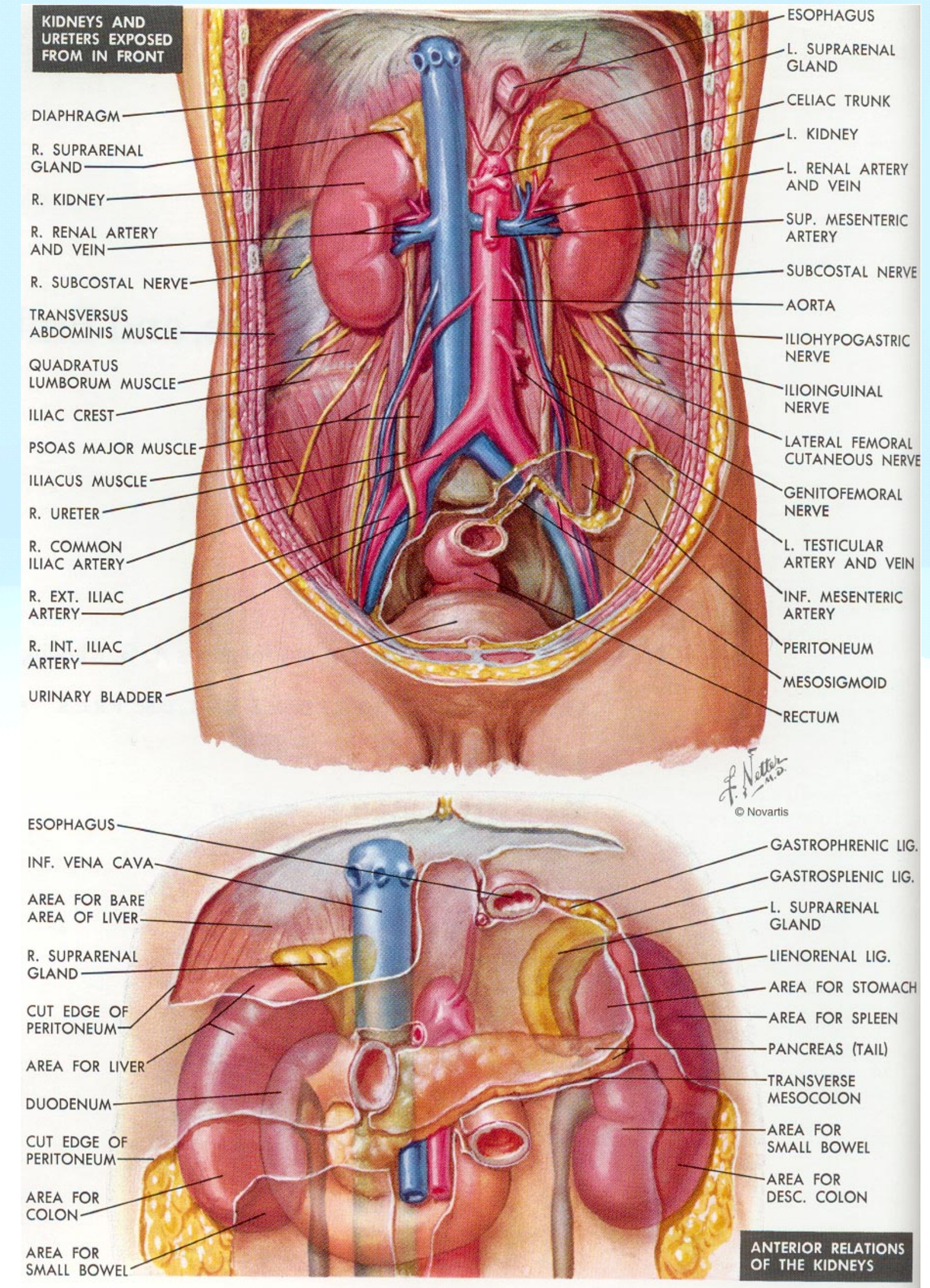

Spesielle vurderinger

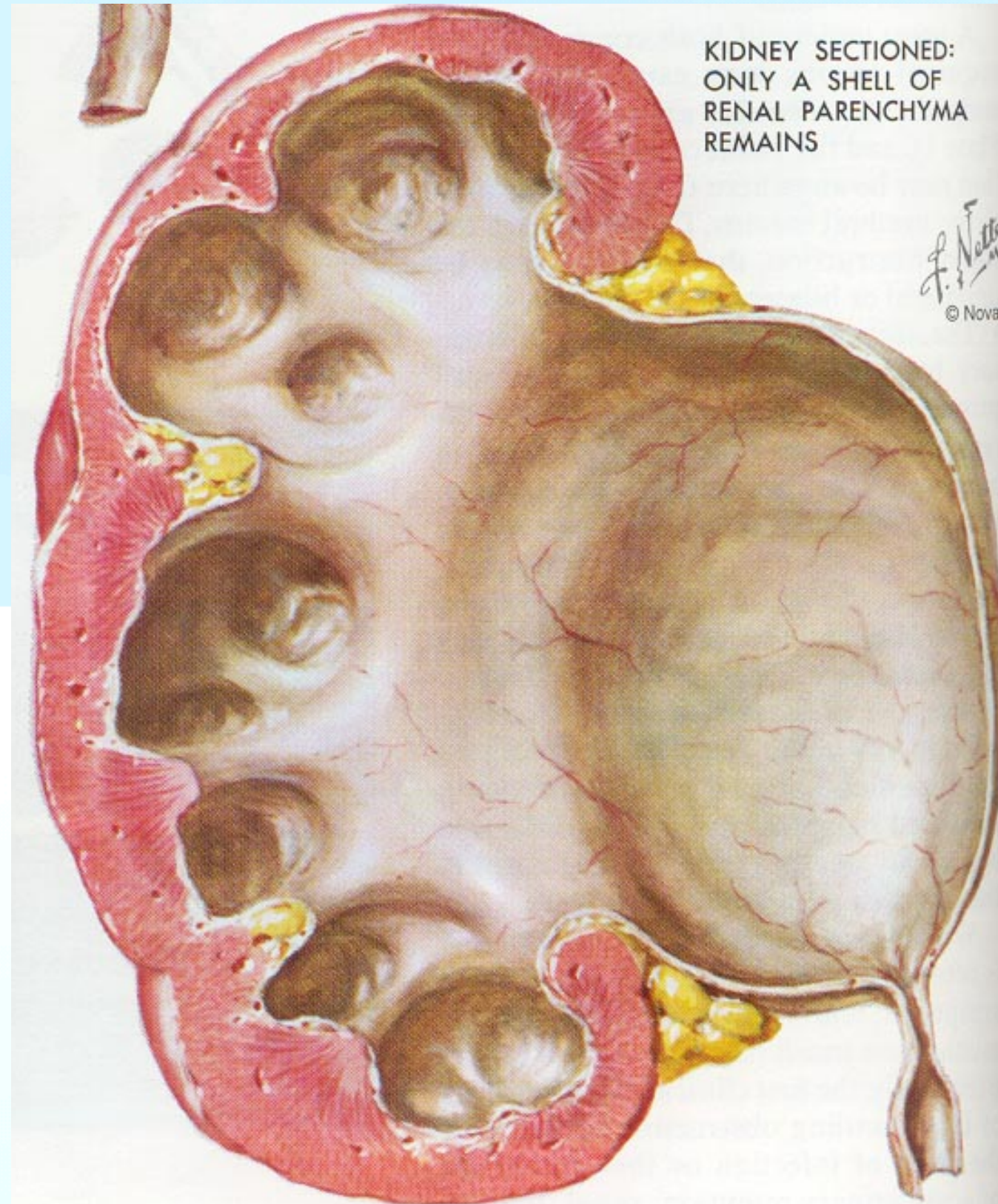
- Nyreexpl. ved explorativ laparotomi?
- Fullstendig knust nyre? fjernes hvis laparotomi
- Nyrearterieskade? kommer alltid for sent-t romboser nesten alltid sekundært (nyren har kort ischemitid)
- Penetrerende skader? Eksplorerer i prinsippet
  - kan ventes med hvis ikke mistanke om andre skader
- Urinlekkasje? Konservativ (AB+evtl.stent)
  - unntak: nyrebekken-ureteravrivning
- Devitaliserte fragm.? Ekspekteres/reevalueres (CT)/eksplorerer

ALT ER AVHENGIV AV PASIENTENS TILSTAND!!

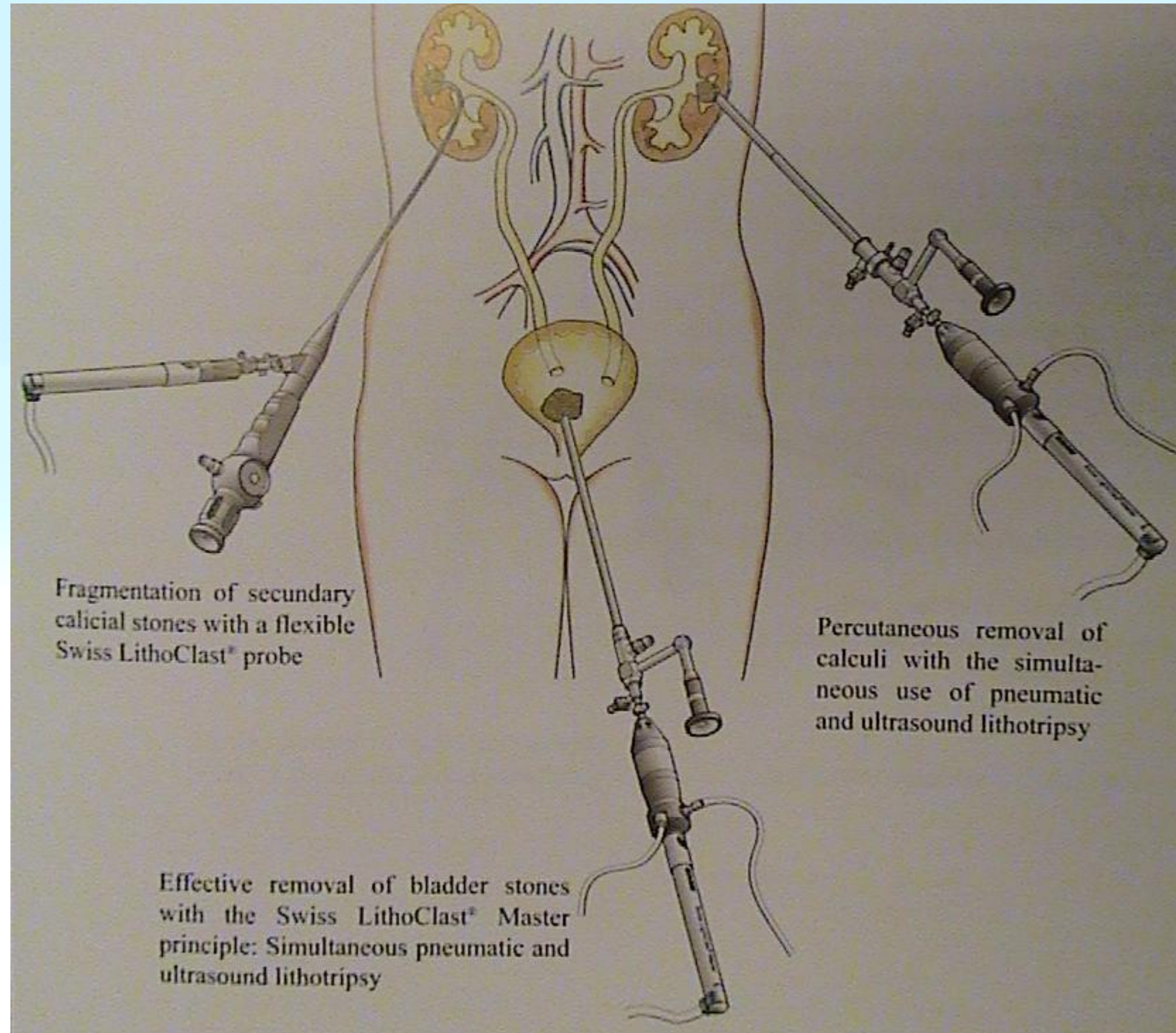
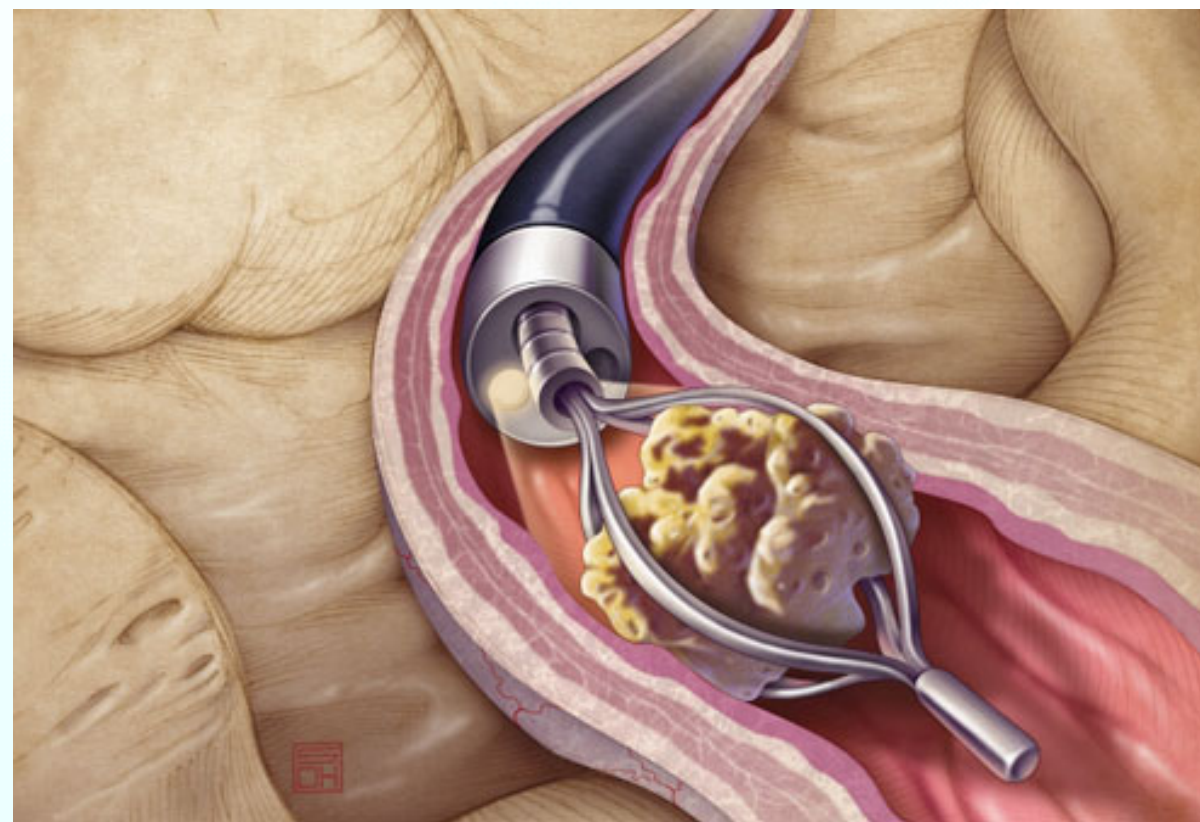
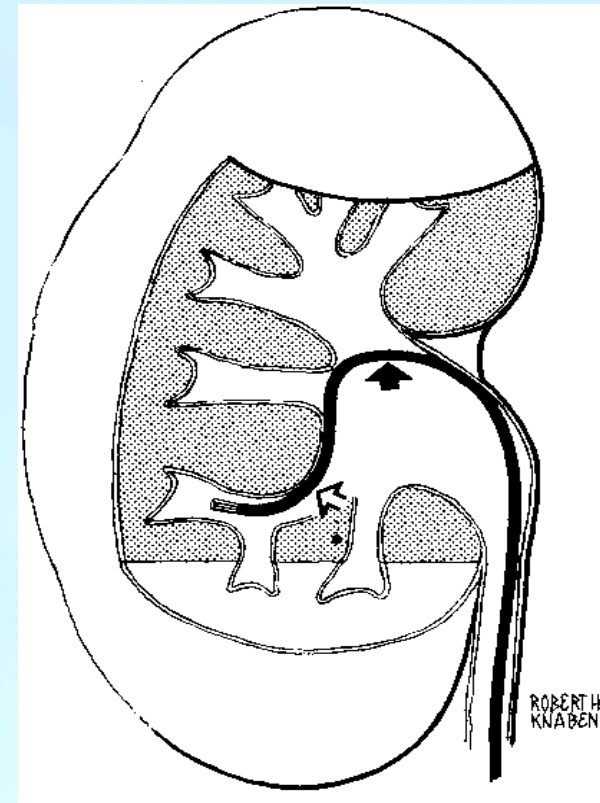
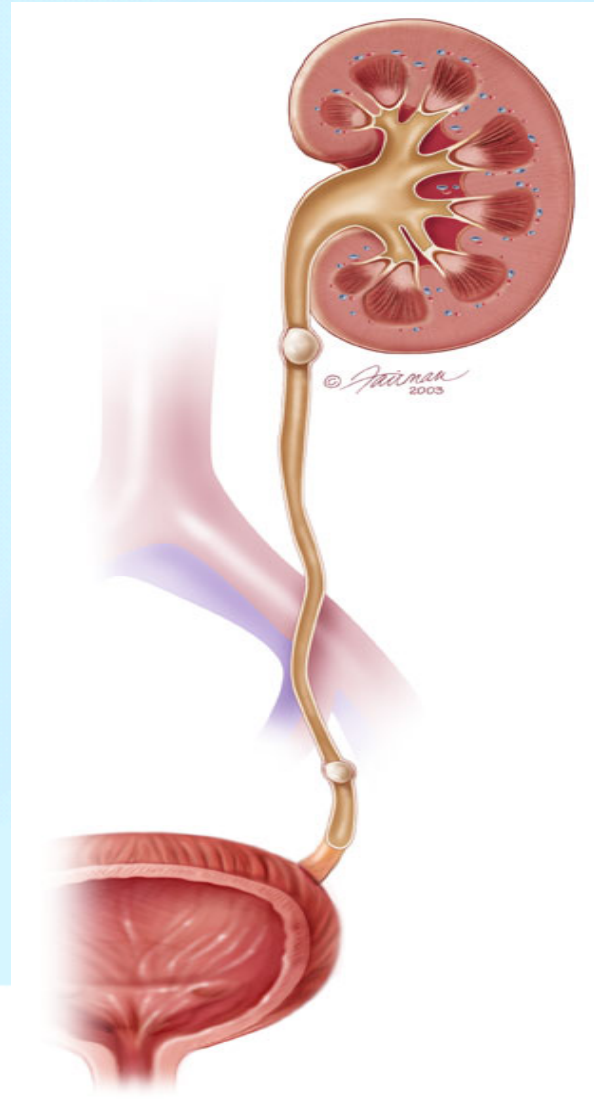

Flankesmerter

Steiner i urinveiene

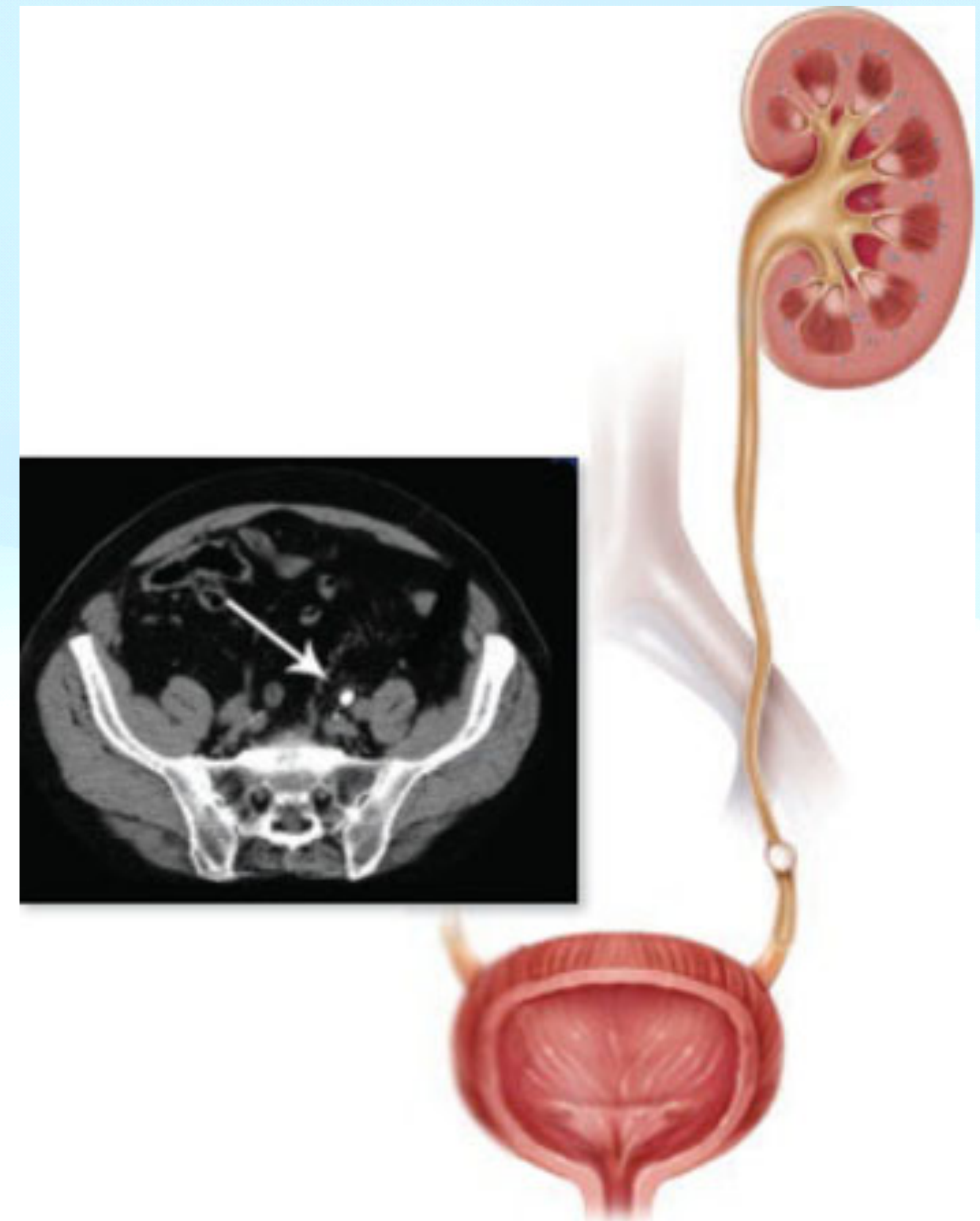
Fragmentation of secondary calicial stones with a flexible Swiss LithoClast® probe

Effective removal of bladder stones with the Swiss LithoClast® Master principle: Simultaneous pneumatic and ultrasound lithotripsy

Percutaneous removal of calculi with the simultaneous use of pneumatic and ultrasound lithotripsy

- 75% av urinveissteiner passerer spontant
- 57% nyresteiner
  - flest steiner nedre calyx
- 43% uretersteiner
  - 44% proximale
  - 17% midtre
  - 39% distalt
- Steinstørrelse
  - 70% er mindre enn 10 mm
  - 5% er større enn 30 ?
- Blærestein noe annet en nyrestein!!

Sykdommer assosiert med urolithiasis

Medisinske

Hyperparathyroidisme, renal tubulær acidose, tarmreseksjoner, kronisk diare, sarcoidose, malabsorpsjon, infeksjoner, Crohn's sykdom

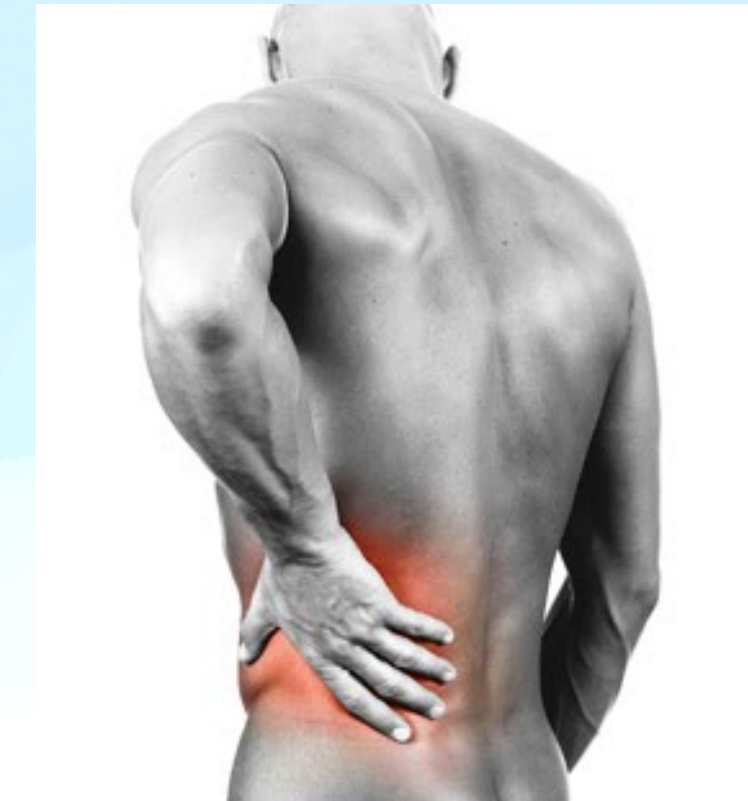
Anatomiske

Dobbeltanlegg, UP- stenose, ureterstenose, calyxdivertikkel, trang calyxhals, hesteskonyre etc.

Dietetiske

Væskeinntak/ dehydrering, animalsk protein (oxalat) mm, høy D-vitamin level

➔ Såkalte: MIAF stener

Diagnostikk

Radiologi

CT urinveier etter stenprotokoll

RTG oversikt urinveier

(Urografi)

(UL)

Antegrad pyelografi

Renografi

Oppfølging i påvente av spontan stenavgang

< 5 mm : 90% spontanavgang

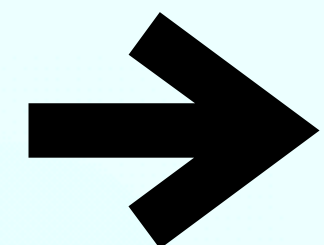
> 6-7 mm: sjelden spontanavgang

Nyre med komplett postrenal obstr. vil spontan tilhele dersom sten fjernes innen 1 uke;

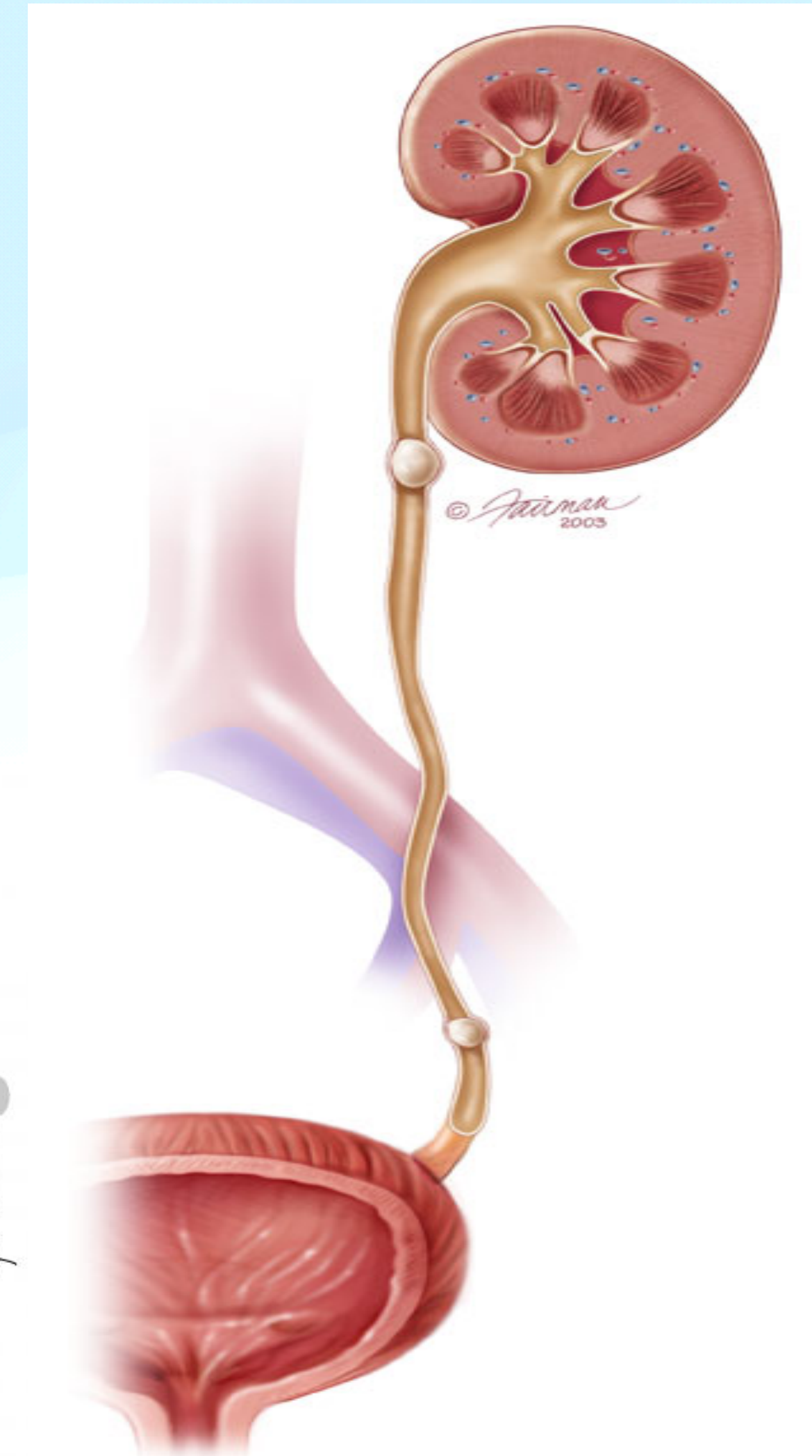
- 70% funksjon igjen etter 2 uker,
- 0 % funksjon etter 6 uker!

Prox. obstruksjon: innen 1-2 uker

Distal obstruksjon: innen 2-6 uker

KIRURGISK BEHANDLING

Kirurgisk behandling

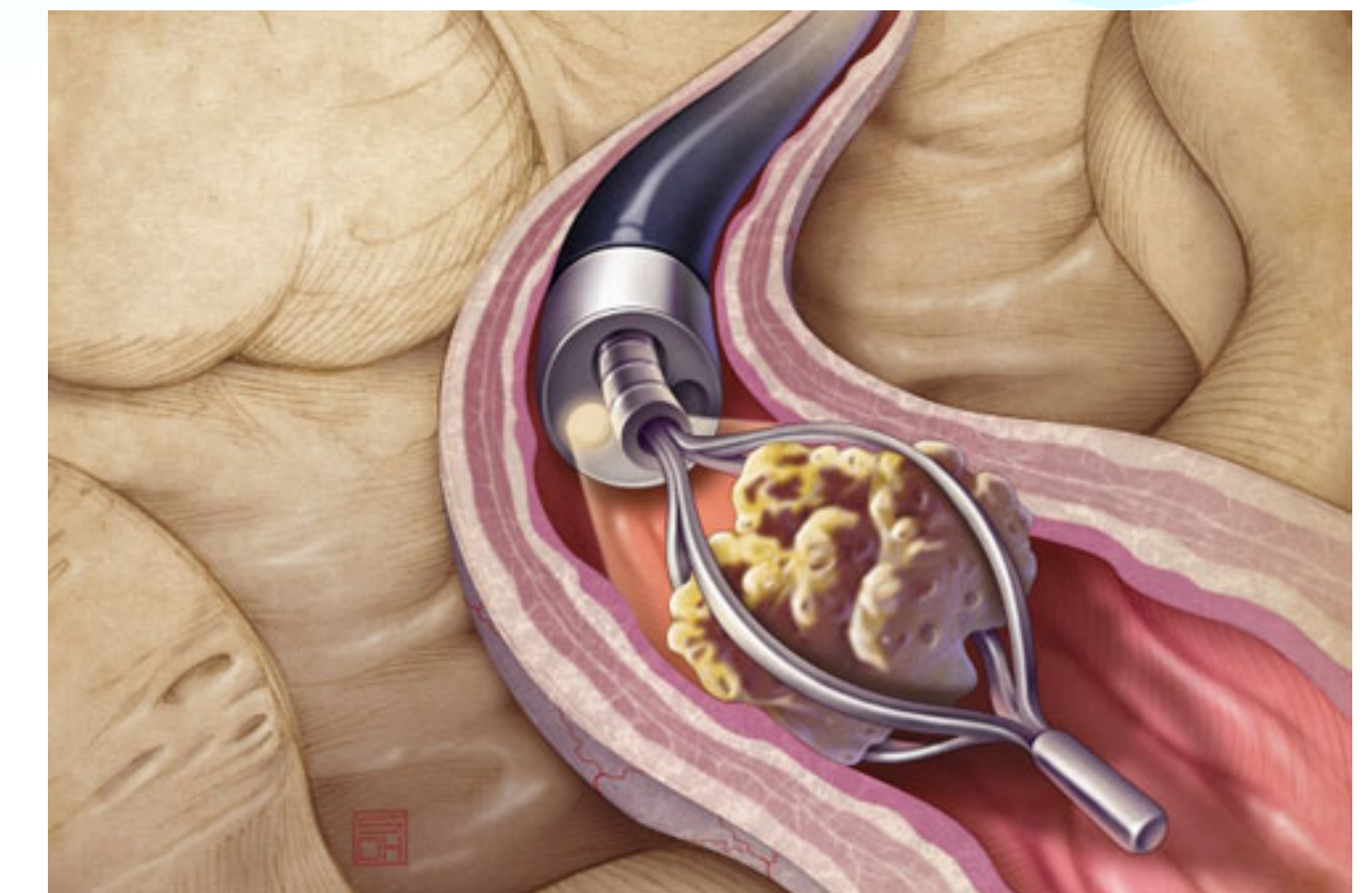
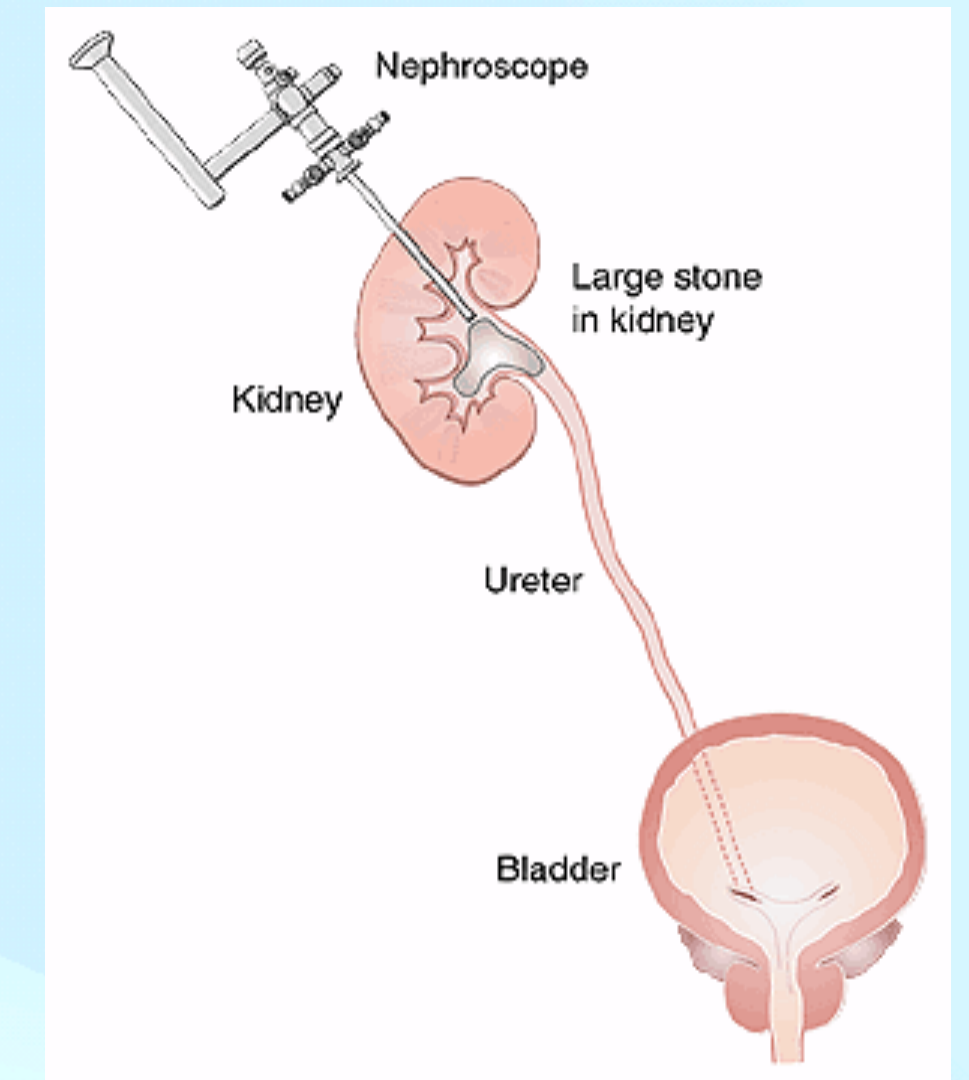
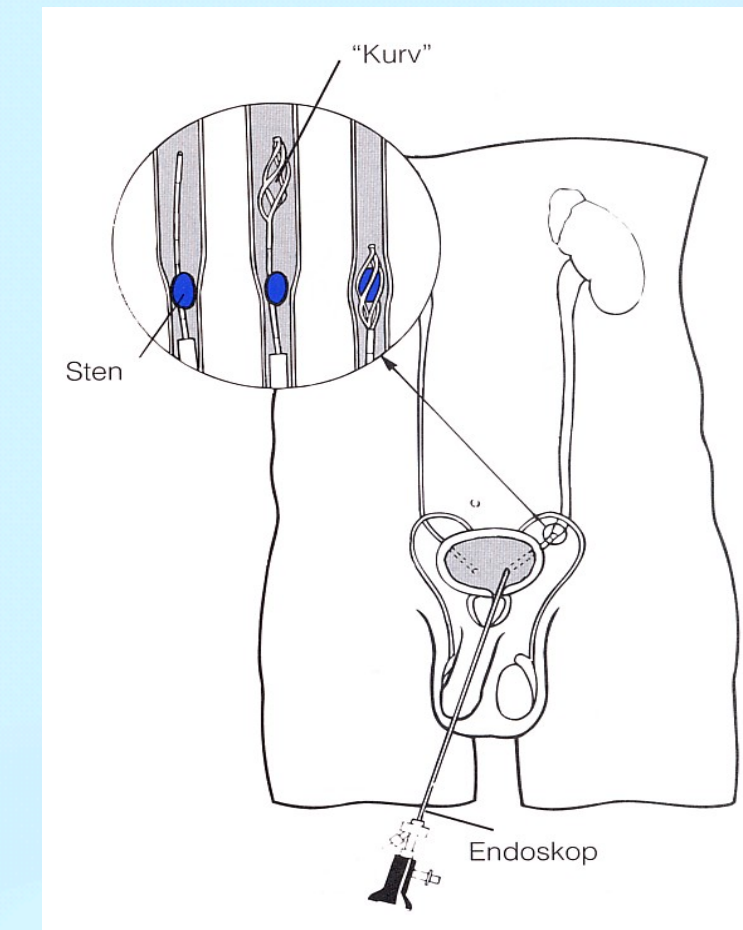
URS (stiv vs flex skop)

ESWL

PCN

Åpen

Laparoskopisk

Akutt skrotum

Testistorsjon

Torsjon av appendix testis

Epididymitt / Orkitt

Parafimose

Priapisme

Idiopatisk skrotalødem

Inkarserert skrotalhernie

Testistorsjon

Gutter mellom 6 og 18

Sterke smerter

Diff.diagnoser!

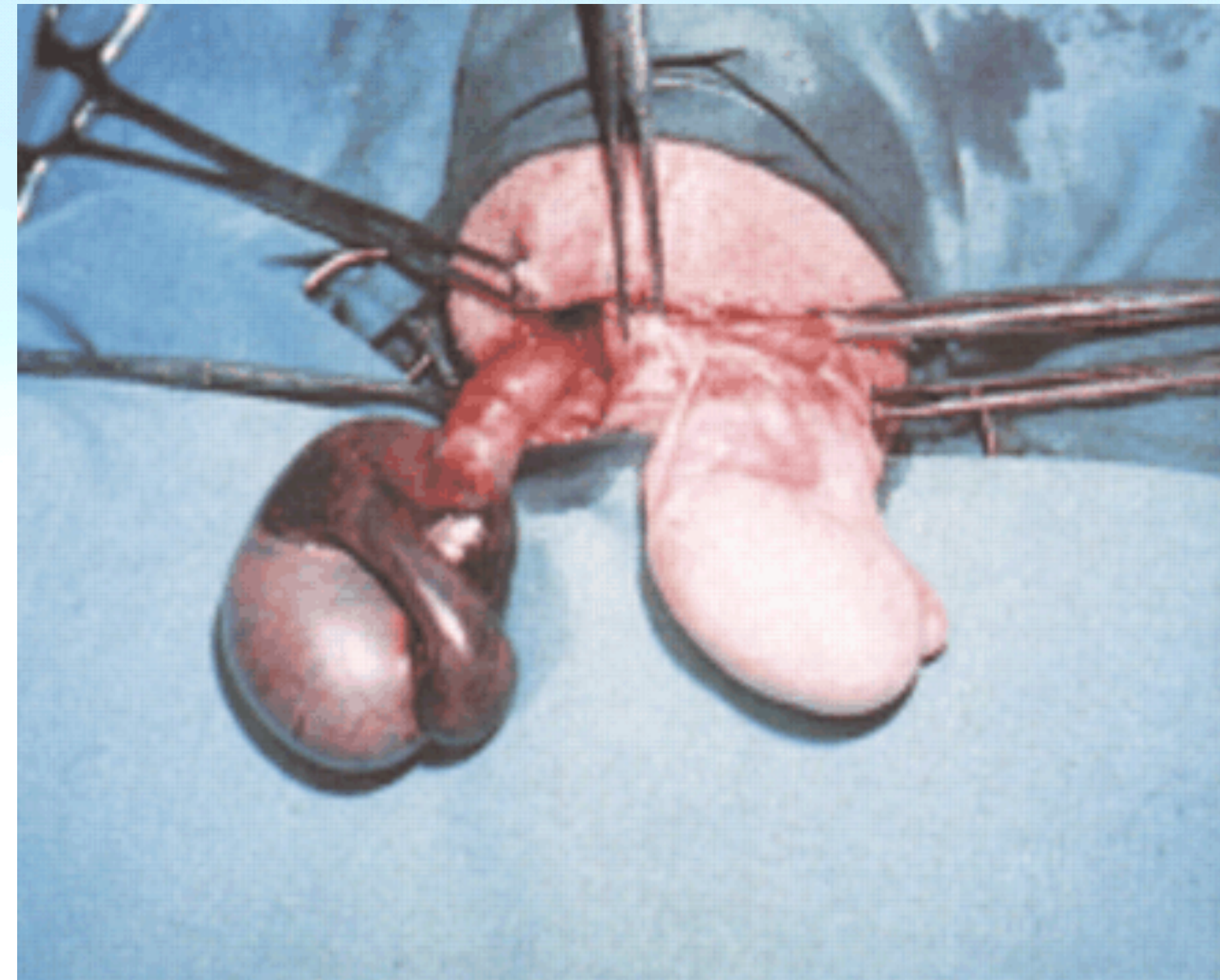
-> må ikke være traume!

Behandling raskt

Går ofte bra hvis operasjon innen 6 timer -> nekrose

Evtl UL raskt -> sirkulasjon?

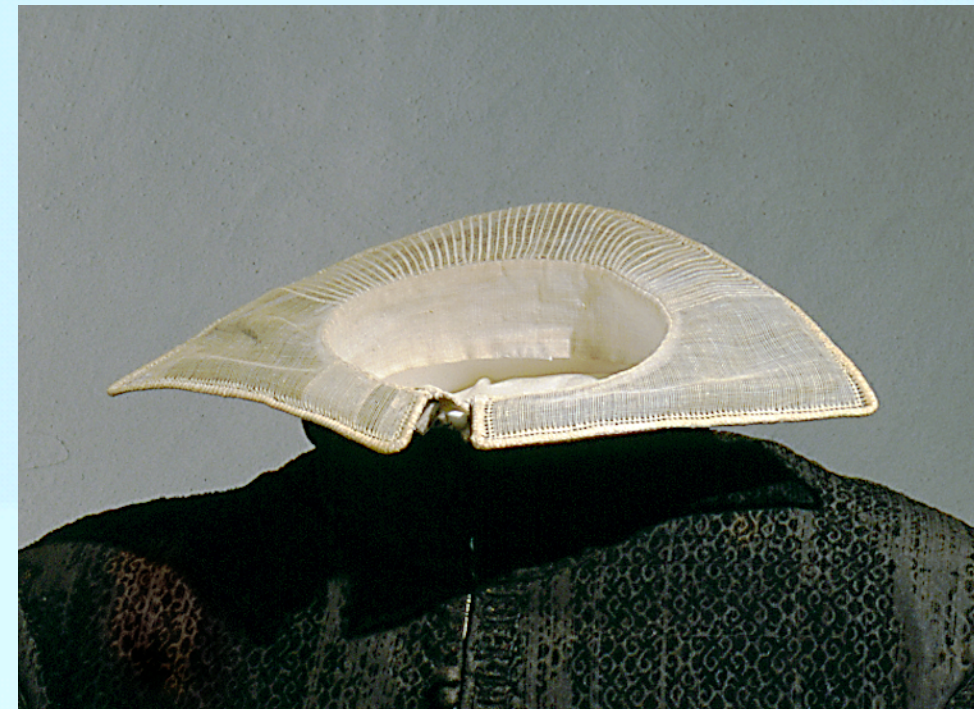
REAGÉR & OPERÉR !!

Fimose / Parafimose

« Spansk krage »

Hyppig kompl. etter KAD
Fimosekorrelert
Kompresjon og reposisjon
-> operasjon
- dorsal spalting/circumcisio

Priapisme

Vedvarende ereksjon uten seksuell lyst

- ofte ledsaget av smerte

Yppigst ved intracavernøs inj.

Idiopatisk = uklar etiologi

- røyking, alkohol

- antidepressiva

- antihypertensiva

- Leukemi, bekkentumores

- Viskositet/ Polycytomia vera

-> IMPOTENS: opptil 50% > 6 timer

-> medikamter + kjøling + operasjon

Urologisk kreft & kirurgi

Robotkirurgi

Nyresvikt

Akutt og kronisk
Akutt på kronisk

Akutt og vedvarende reduksjon av GFR

GFR normalt 60-105 ml/min

Oligurisk (< 400 ml/døgn)

Anuri

Hva er nyresvikt

Kreatinin

Normalt	60-105 mikromol/liter
Mild	100-200
Moderat	200-400
Alvorlig	400-800
Dialysetrengende	>800

Stadieinndeling

GFR

Std.1: Nyreskade med GFR > 90 ml/min

Std.2: Nyreskade med GFR 60-90

Std.3: Nyreskade med GFR 30-60

Std.4: Nyreskade med GFR 15-30

Std.5: Nyreskade med GFR < 15

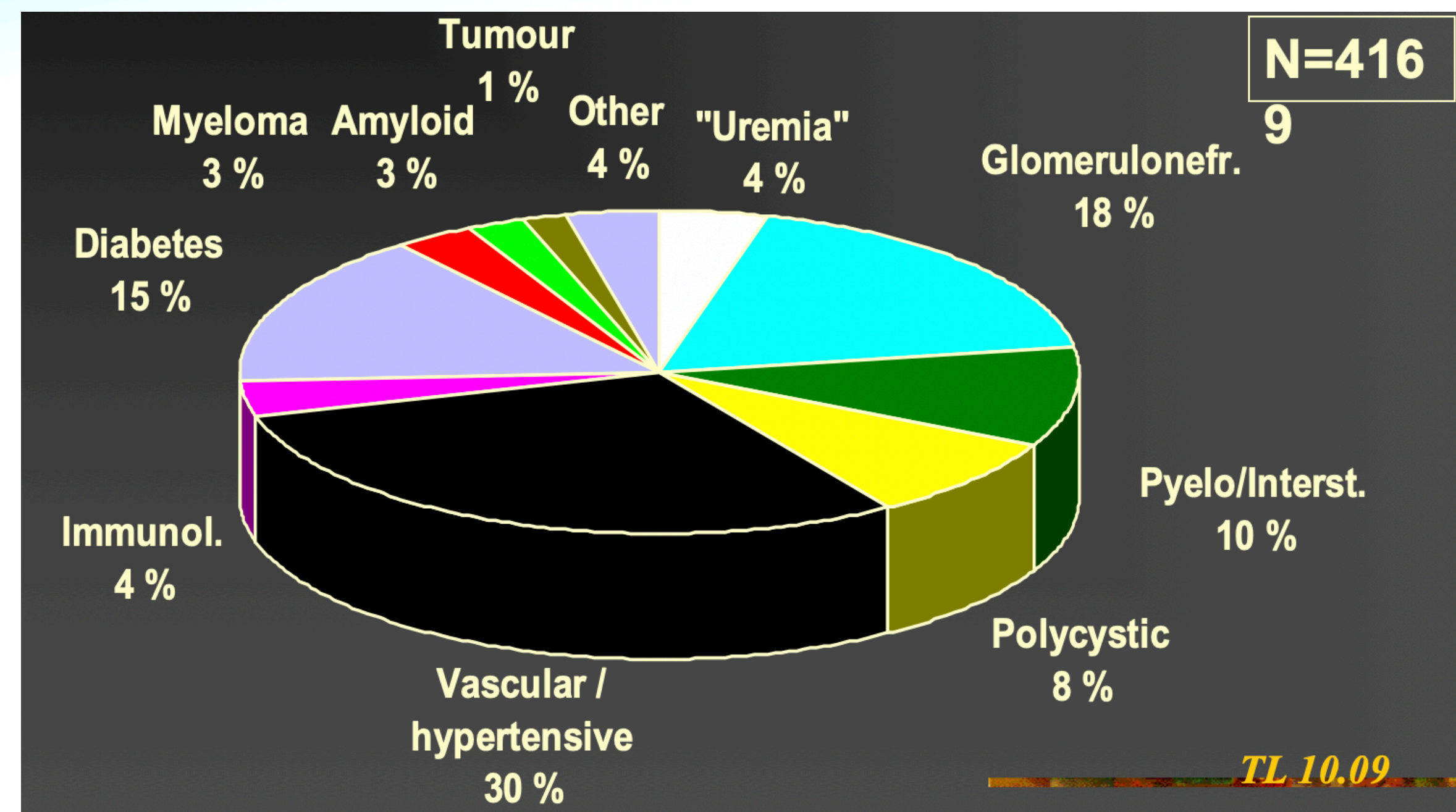
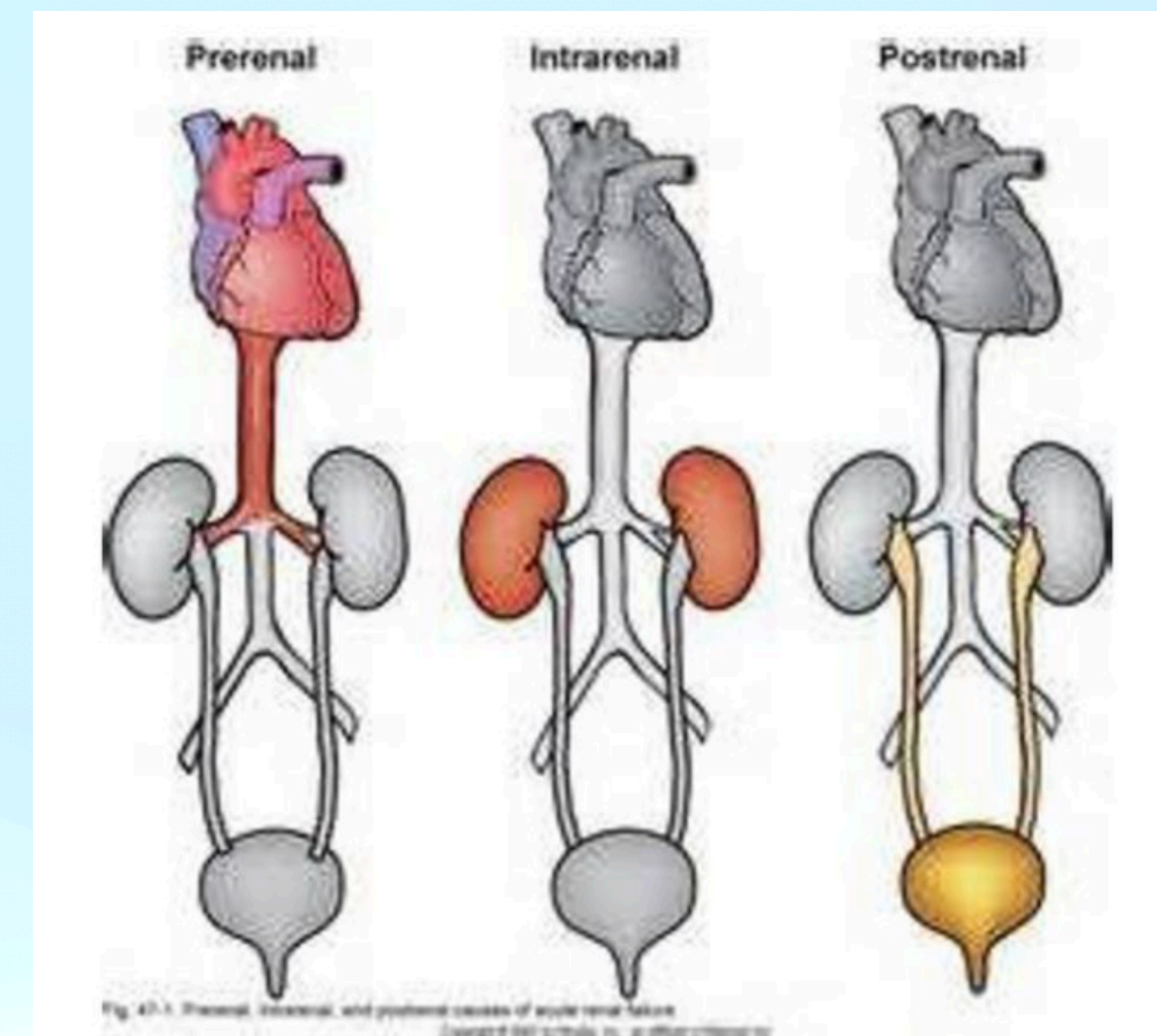

Årsak

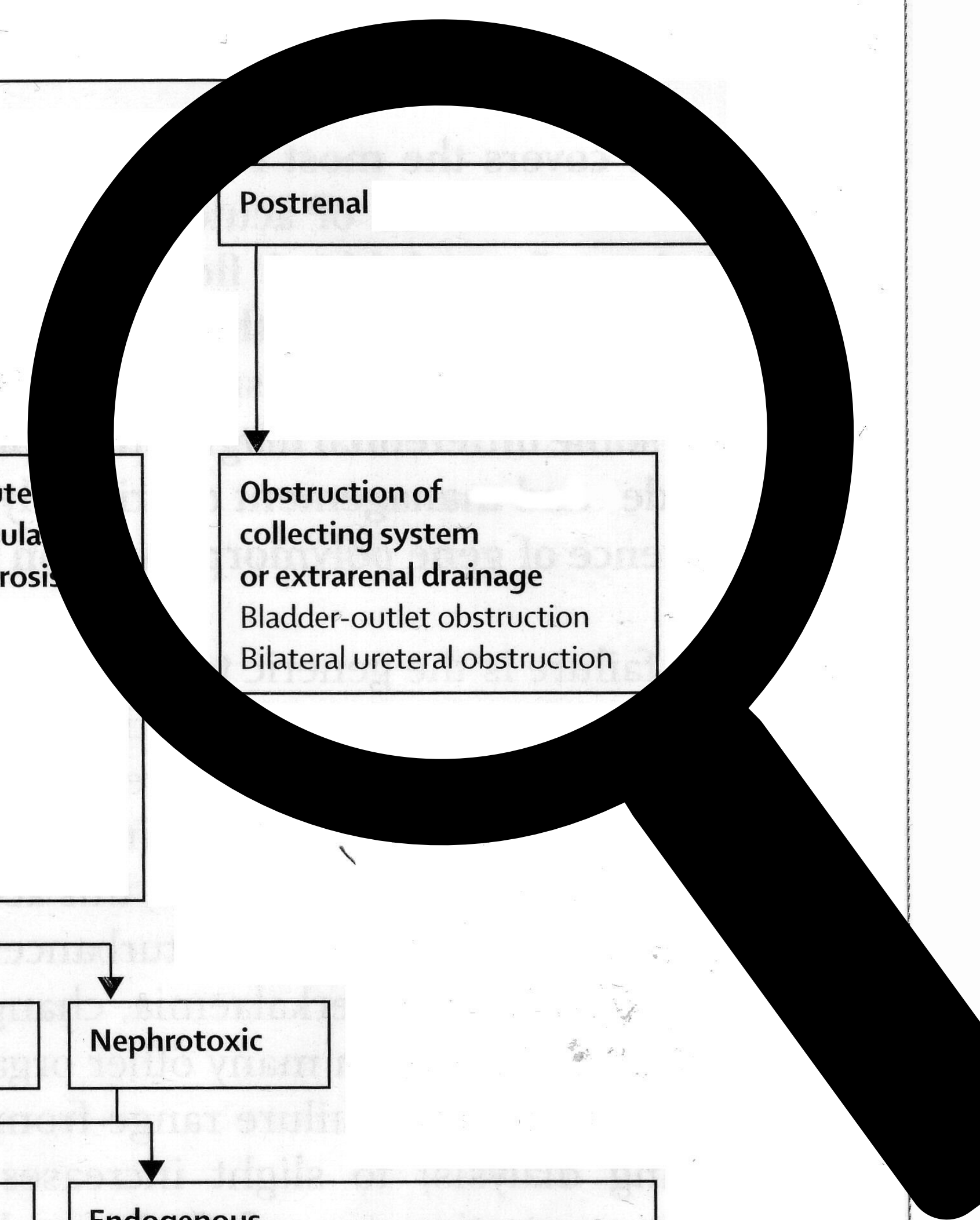
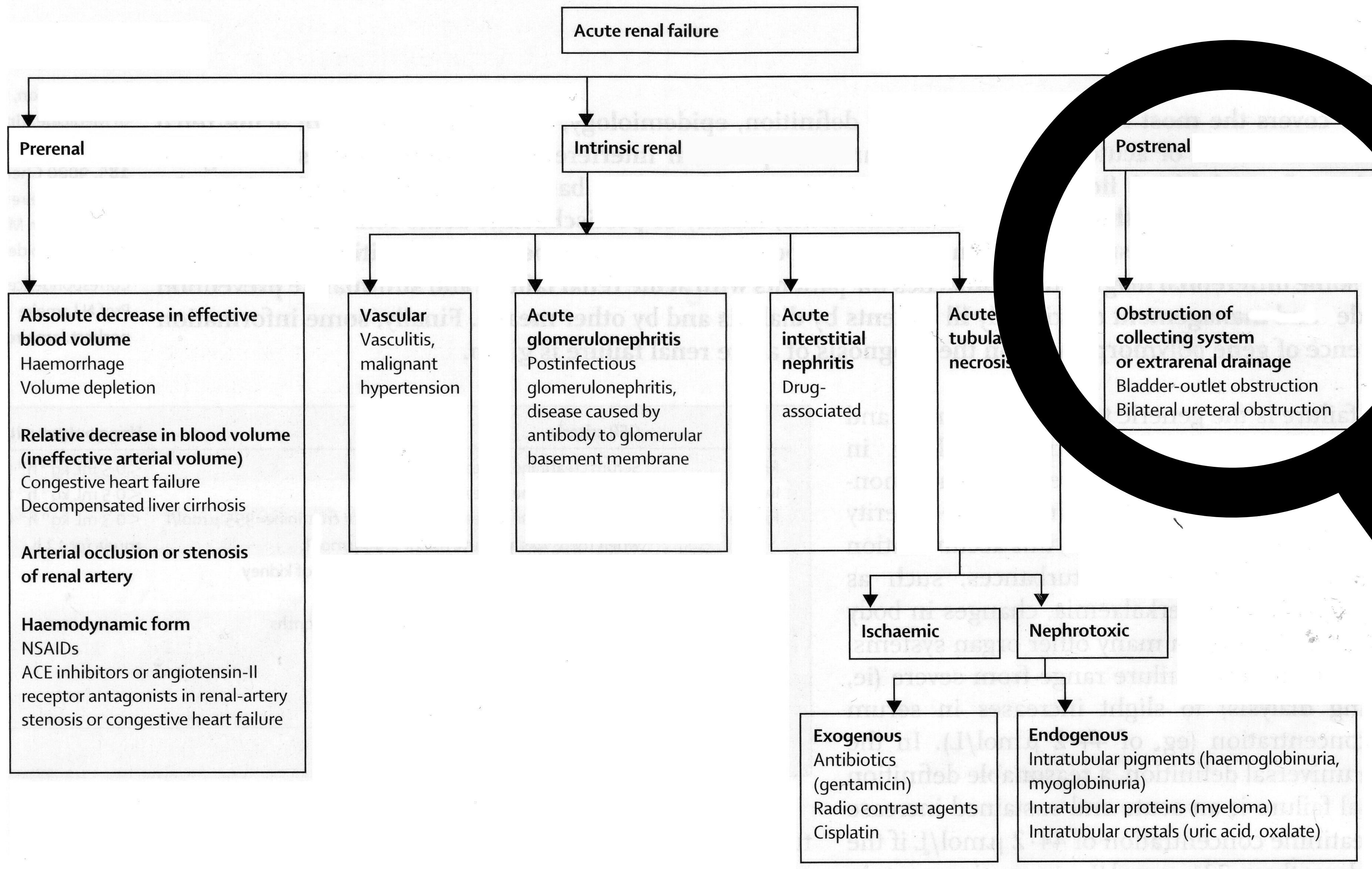
Prerenal 85%

Renal 5%

Postrenal 10%

Postrenal

-> her kommer urologen inn i bildet

Tumores

Stein

Strikturer

Misdannelser

Reflux

Prostata

Hva skal passes på

Væskebalanse

Blodtrykk

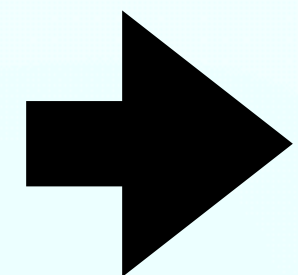
Syre/base status

Kalium

Kreatinin

Karbamid

Kalsium og Fosfor

Røntgen viktig: CT uten kontrast eller UL: hydronefrose?

Kontrast og nyresvikt

CT med kontrast

- Alle med kreat 100-250 skal ha:
- 1000 ml væske før(2-6 t.) us og 1000ml etter(0-6 t.)
- Mucomust(tabl) 600mg kvelden før,samme dag og kveld (ikke godt dokumentert)

MR med kontrast

- ved e-GFR <30 skal ikke utføres!!!
- OBS (Nefrogen systemisk fibrose)

- GFR 30-60 bør diskuteres med rtg om alternativ u.s.

Uforståelig opphør av diurese

Sjekk avløp fra urinveiene

UL - blærescan - RIK/ kateter

Tett kateter

Blodtrykk